

V turistických průvodcích na celém světě nacházíme u některé turistické atrakce hvězdičku, někdy dvě a dokonce se vyskytuje i tři. Kdybychom však hledali ve vysvětlivkách, co tyto hvězdičky znamenají, nedověděli bychom se nic, protože je to všeobecně používané smluvné znamení. Informuje nás, zda turistický objekt je zajímavý, velmi zajímavý nebo dokonce vynikající, prostě senzační. Tedy tři hvězdičky znamenají, že ona zvláštnost náleží mezi tzv. „zázraky“ určité země, oblasti, a že jako taková je prostě ojedinělá a nikde jinde ji nenajdeme. Jestliže, vážený turista, hledáš atrakce, nepřehlédni hvězdičky v průvodcích.

ZÁZRAKY

S TŘEMI HVĚZDIČKAMI

Nejsem si tak docela jist, zda všichni víte, že naše vlast se může pochlubit mnoha takovými hvězdičkovými zázraky. V cizině je nazývají polskými turistickými kouzly. Takové objekty, jako naše, vyskytují se v mezinárodní klasifikaci v množství — několik. Podávám některé z nich: průtok Dunajce Pieninami — je to vskutku zvláštnost, jedna je mála na světě. Bystrá řeka Dunajec se zakusuje několikaset metrovým úvozem do vápencového útvaru Pienin a protéká jím nespočitatelnými zákruty a ohbími.

Solné doly ve Wieliczce — světoznámé naleziště soli v němž se pracuje už déle než tisíc let. V podzemí se nachází jezírka, kaple, hornické muzeum, umělecky vytesávané sály a dokonce tenisové kurty.

Bialowieský prales — část najvětšího dochovaného komplexu panenský prvního pralesa, v němž žijí volně Zubři, tetřevi, rysi a vltci.

Ojców v malebném údolí Prądniku — je také nazýván jedním ze zázraků polské přírody. Napišme o něm trochu více. Nachází se 22 kilometrů severozápadně od Krakova. Prądnik, v jehož údolí leží Ojców, je levým přítokem Visly. Když zde bylo moře, které když naplavilo vápencove

Maczuga Herkulesa v Ojcówě.

ŽIVOT

KULTURNÉ – SOCIÁLNÍ ČASOPIS

SIERPIEŃ — AUGUST — SRPEN — NR 8 — 1964 — CENA 1 ZŁ.

útvary, ustoupilo a podruhé zaplavilo kotlinu za milion let, přinázejíc nové nerostné bohatství. Tak tomu bylo před 150 miliony lety. To další je dílem vrásnění země, povětrnostních vlivů a ledovce. Vznikly velké i menší jeskyně, úvozy, úvaly, předivné skály, jako například proslulá Maczuga Herkulesa.

Minulost byla vědecky prozkoumána. Avšak pověsti o Ojcově krouží podnes. Jedna z nich vypráví, že když se ve Varšavě bojuje, na „Herkulesově Holi“ se ukazuje krev. Kromě celé řady pověstí tohoto druhu existuje také bohatá historie tohoto místa. Zde se v letech 1296–1306 ukrýval Vladislav Lokýtek. Jedna z mnoha jeskyní se nazývá Jeskyně Lokýtkova. Kizimír Velký, ten, jenž založil před 600 lety v Krakově universitu, dal postavit v Ojcově místo dřevěného hradu zděný zámek. Tato stavba byla proslulá svou krásou, avšak v XVII. století padla do rukou Švédů.

Zázraky Ojcowa, dnes známého letoviska, leží podél znané turistické cesty „Orlí hnizda“, která se 200 kilometrovým pásem vede od Vavelu v Krakově přes Juru Krakowsko-Częstochowskou až k Jasnogórskému pohoří v Częstochowě. Míjíme malebné zříceniny starých obranných hradů, přírodní rezervace, hezké vesnice. Stojí za to prohlédnout si obnovený a přístupný veřejnosti zámek na Piaskové Skale u proslulé Maczugi Herkulesa, v západním ústí ojcowského údolí.

Nemyslete si, že zázraky se třemi hvězdičkami musí mít charakter přírodní. Započítává se mezi ně také oltář Wita Stwosze, překrásný vyřezávaný tryptych v Mariackém kostele v Krakově. Byl vyřezán v XV. století z lipového dřeva a skládá se z několika set sošek a částí. Dále můžeme zařadit nakloněnou rovinu na Mazurském kanálu. Je to speciální zařízení, jediné v Evropě, druhé se nachází v Kanadě. Bylo postaveno v XIX. století na trati plavby z Elblagu do Ostródy a slouží k přesunování lodí po souši. V Ciechocinku nalezneme v lázeňském parku lázně Staszycce, které pocházejí z XVII. — XIX. století. Vysouší se v nich solanka a tím způsobem se ve vnitrozemí vytváří klima velmi podobné přímořskému. K polským zázrakům musíme také přidat Varšavu — hrdinné město, které Hitler výškrtl z mapy Evropy, proměnil v jednu velkou ruinu a kterému celý národ opět vrátil bývalý lesk a zasloužil si tak obdiv celého světa, Gdańsk, varhany v Oliwie, Mořské Oko, dvere v Hnězdne a mnoho, mnoho jiných míst, a věcí, opravdové poklady naší kultury, které každého roku přitahují zástupy našich i zahraničních turistů.

NOWA LUDOWA SOCJALISTYCZNA POLSKA UKOŃCZYŁA DWADZIEŚCIA LAT

Na trybunie honorowej (od lewej): Z. Kliszko, J. Cyrankiewicz, W. Ulbricht, A. Novotny, N. Chruszczow, W. Gomułka, M. Spychalski i E. Ochab.

W ciągu lipcowych dni świątecznych przeżyliśmy w skrócie treść dwudziestu lat, wypełnionych przede wszystkim dniami powszednimi: — dniami pracy, nauki, walki. Dane nam było zobaczyć w wymownym, plastycznym skrócie to wszystko; i pierwsze dni nowej Polski i żmudny trud dwudziestolecia i jego dzisiejsze owoce — Polskę coraz potężniejszą gospodarczo, zintegrowaną w swych nowych, sprawie daliwych granicach; Polskę nauki i kultury, Polską młodości — kraj suwerenny i bezpieczny, zespółony w potężne ogniwo

pokoju z bratnimi krajami, kroczącymi wspólną drogą socjalizmu i komunizmu.

Polskę dnia dzisiejszego i przyszłości, której zarysy wylinają się z uchwał IV Zjazdu PZPR.

Ogarniamy myślą treść tych dni:

20 lipca

Na placu Teatralnym odsłonięcie pomnika, symbolizującego bohaterów zmagań ludu Warszawy i skupiającego ogólnona-

rodową pamięć o walce, która przywiodła nas na szlak Dwudziestolecia.

W Chełmie mieszkańców skrawka ziemi ojczystej, który pierwszy zaznał smaku, jakże krwawego okupionej wolności wspominają na wielkim zgromadzeniu tamte godziny, od których się wszystko zaczęło.

W całym kraju dobiegają końca przygotowania. Akademie i spotkania, nagrody i odznaczenia — wszystko to przecież symbolizuje wspólny dorobek, dzieło narodu, który na zawsze wybrał swą drogę.

21 lipca

Na lotnisku warszawskim uroczyste i serdeczne powitanie najdroższych gości — Nikity Chruszczowa, tow. Antonina Novotnego, tow. Waltera Ulbrichta. A kiedy kawałkada samochodów przejeżdża ulicami, witana najpiękniejszymi z polskich kwiatów i najserdeczniejszymi z uśmiechów, uświetlamy sobie raz jeszcze tę decydującą różnicę między starymi i nowymi dziejami Polski, o której na uroczystej akademii po południu powiedział przy wtórze gorącej owacji tow. Władysław Gomułka:

SKRÓT PRZEMÓWIENIA TOW. WŁADYSŁAWA GOMUŁKI

Wśród wielu doniosłych wydań zapisanych na kartach 1000-letniej historii państwa polskiego data 22 lipca 1944 r., zajmuje miejsce szczególne. Znamionuje ona bowiem nie tylko odrodzenie do niepodległego życia naszej ojczyzny w nowych granicach od Bugu po Odrę i Nysę, lecz stanowi także punkt zwrotny w tysiącletniej historii państwa polskiego, w jego społeczno-ekonomicznym rozwoju. Jest to data startu narodu polskiego do nowego życia, do lepszego sprawiedliwego ustroju społecznego — do socjalizmu.

Socjalizm wydobył naszą ojczyznę ze słabości, niedorozwoju ekonomicznego i osamotnienia, które cechowały Polskę burzażyną, przeobraził Polskę Ludową w kraj dynamicznego rozwoju, zapewnił jej przyjaciół, sojuszników i bezpieczeństwo na wszystkich jej granicach państwowych, czego nie miała, nie chciała mieć i nie mogła zdobyć dla siebie Polska burzażyna.

Ubiegłe 20 lat należą do tych niezwykłych okresów, które tworzą nową epokę w historii narodu. Wystarczy porównać Polskę dnia dzisiejszego z tą, jaką zaśliśmy po okupacji, z tą, jaką odziedziczyliśmy po reakcyjnych rządach obszarników i kapitalistów, aby zdać sobie sprawę z wielkości dokonanego przez władzę ludową.

W progu niepodległości byliśmy krajem o najwyższej skali zniszczeń wojennych, strat materialnych i ludzkich. Nasz niski potencjał przemysłowy, włączając w to ziemię zachodnią, został zniszczony w połowie, zaś cały majątek narodowy uszczuplony prawie o 40 proc., kadry kwalifikowanych pracowników w wielkiej części — wytrzebione. Najwybitniejszym świadectwem tego, od czego zaczynaliśmy, było olbrzymie cmentarzysko, które wówczas nazywało się Warszawa. Kto tego nie pamięta lub nie uświadamia sobie, nie potrafi również ocenić właściwą miarą dzieła dokonanego przez naród polski.

Gdy zaczynaliśmy, w pierwszym roku powojennym nasza produkcja przemysłowa była o 25 proc. niższa niż w ostatnim roku przedwojennym. Dziś przewyższa poziom r. 1946 — 12 razy, a poziom r. 1938 — 9 razy. Dynamiczny proces socjalistycznej industrializacji przeobraził oblicze całego kraju, jego geografie gospodarcza, zmienił od podstaw

strukturę ekonomiczną i społeczną Polski.

Gdy zaczynaliśmy — nasze rolnictwo, które straciło w czasie wojny 35 proc. swego majątku, dawało produkcję nie sięgającą nawet połowy przedwojennej. Dziś produkcja rolna jest o 65 proc. na 1 hektar użytków rolnych wyższa niż w latach trzydziestych i prawie 3 razy wyższa niż w pierwszym roku powojennym.

Gdy zaczynaliśmy — w gruzach leżało 162 tys. miejskich budynków mieszkalnych, przeszło 350 tys. zagród chłopskich i 5.300 szkół i uczelni. Pokryliśmy cały kraj rusztowaniami nowych budowli. W ciągu ubiegłych 20 lat zbudowaliśmy przeszło 6 mln izb mieszkalnych, a więc $\frac{1}{3}$ wszystkich zasobów mieszkaniowych kraju i blisko 60 tys. nowych izb szkolnych.

żeglugę i porty — scalili je na zawsze z Macierzą.

Rewolucja socjalistyczna rozpoczęła się wędzią krepującą rozwój naszego kraju pod panowaniem obszarników oraz rodzimych i obcych kapitalistów, oczyściła pole dla niepowstrzymanego wzrostu gospodarczego, postępu społecznego i kulturalnego. Nowe socjalistyczne stosunki produkcji, w których nie ma miejsca dla klas paszytynicznych — wyzwoliły niespołytą energię mas pracujących i pozwoliły władzom ludowej wykorzystać planowe siły twórcze i uzdolnienia narodu dla powiększenia potencjału produkcyjnego kraju i szybkiego wzrostu dochodu narodowego.

Wszystko co zbudowaliśmy w ciągu XX-lecia Polski Ludowej zawdzięczamy własnemu wysiłkowi, który mógł być i jest tak owocny dzięki stale pogłębiającej

Nieraz w ciągu tych lat wróg usiłował poderwać zaufanie mas pracujących do naszej partii, do władzy ludowej, do socjalizmu, zasiewał niewiarę w celowość ich wysiłków, w sens wielkiego dzieła industrializacji i unowocześnienia Polski, wykorzystywał demagogiczne każde spieńtrzenie na naszej twórczej drodze.

Przez całe XX-lecie słyszałem bezsilne zlorzeczenia i oszczerstwa, płynące z imperialistycznych rozgłośni ze strony bankructów wyrzuconych za burę, ludzi dawnego reakcyjnego reżimu czy pospolitych zdrajów, którzy zaprzeciali się obcy wywiadom. I jeśli wszyscy usiłowania wrogów socjalizmu i Polski Ludowej zakończyły się sromotnym fiaskiem, stało się tak dlatego, że z roku na rok zanikała baza społeczna i polityczna, na której mo-

ze wsi i innych warstw społecznych.

To nowe społeczeństwo ludzi pracy, w którym coraz większy staje się ciężar gatunkowy młodzież pokolenia, wyrósłego już za czasów władzy ludowej, tworzy socjalną bazę trwałej jedności narodu, jedności politycznej, moralnej i ideowej.

TOWARZYSZE!

Dzień dzisiejszy zamknięty wszes XX-lecie Polski Ludowej. Pragnę przy tej okazji, w imieniu Komitetu Centralnego naszej partii, w imieniu Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu, w imieniu rządu PRL wyrazić słowa najwyższego uznania milionom ludzi pracy, budowniczym socjalizmu w naszym kraju, których dzieciem jest wspaniała 20-

Gdy zaczynaliśmy — przed Polską stanęło historyczne zadanie powrotu nad Odrę, Nysę i Bałtyk. Naród nasz w niezmiernie krótkim czasie zaludnił ziemie zachodnie, spustoszone przez ustępującego wroga, zagospodarował je, odbudował i zbudował od nowa setki i tysiące zakładów pracy, budynków mieszkalnych, szkół, ośrodków zdrowia, podniósł wysoko rolnictwo, rozwiniął

się braterskiej współpracy i pomocy wzajemnej państw socjalistycznych. Ta współpraca i pomoc wzajemna stały się dźwignią szybkiej odbudowy gospodarczej i uprzemysłowienia naszego kraju.

Nowa Polska powstawała z ofiarnego trudu robotników, chłopów i inteligencji, hartowała się i rosła w walce z wrogami socjalizmu.

gdy oni się opierały w walce z naszą partią i władzą ludową.

Tworzymy dzisiaj społeczeństwo ludzi pracy bez dawnych podziałów na wyzyskiwanych i wyzyskiwaczy, bez klasowych antagonizmów społecznych, głęboko odnowione w swym składzie i socjalnej strukturze. Główną najliczniejszą i producentką siły w życiu narodu stała się klasa robotnicza, która wchłonęła w swoje szeregi liczne rzesze wychodźców

letni dorobek naszej odrodzonej ojczyzny.

Z tym dorobkiem wkraczamy w nowe lata, w nowy etap naszej dziedzowej drogi, aby go z każdym dniem i rokiem zwiększać, pomnażać, aby na tej drodze pracy i walki budować lepsze jutro narodu, aby młode pokolenie Polski Ludowej żyło dostatocznie i szczęśliwie, aby rósł i rozwijał nasz kraj, jego siła i bezpieczeństwo.

daniem dla wielkiej, i międzynarodowej sprawy postępu, pokoju i wolności.

22 lipca

Defilada. Cała Warszawa i kraj przez telewizję miały okazję podziwiać sprawność i siłę naszego ludowego wojska. Warszawiacy znajdują się na wojsku i kochają je. Tym razem nawet najzagorzalsi krytycy mogli jedynie bić gromkie brawa: piękna „XX” samolotów bojowych, wspaniale prezentujące się szkoły oficerskie, oddziały desantowe, jednostki zmotoryzowane, artyleria, czołgi, wreszcie pierwszy raz oglądane rakety — wszystko to stało się najdotkliwszym potwierdzeniem słów, które padły na akademii z ust przywódców czterech sąsiadzkich państw socjalistycznych:

słów ostrzeżenia pod adresem odwetowców boiskowych i ich opiekunów, słów podkreślających, że na straży pokojoowej pracy i dobrej woli narodów socjalistycznych stoi siła niezłomna, zjednoczona i potężna.

Maszeruje młodzież: wszyscy zakątki kraju — od Podhala po Bałtyk, od Medyki po Zgorzelec i Szczecin wystąpiły swych młodych ambasadorek z meldunkami złotowymi. Piękna to młodzież — dorodna, tryskająca energią i optymizmem, świadoma sprawy, której sztafetę przejmie kiedyś, aby prowadzić dalej dzieło zapoczątkowane 22 lipca.

Kończy się pochód sportowców i otwierającego się marszałków przerywają kordon. Pod trybuną rozpoczęta się spontaniczna, serdeczna manifestacja na cześć partii i rządu, na cześć tow. Gomułki, na cześć

naszych najdroższych gości z ZSRR, Czechosłowacji i NRD.

Wieczór. W Warszawie i w całej Polsce trwają liczne imprezy. Zakończyły się już na Stadionie Dziesięciolecia pokaz tężyny fizycznej — święto sportu. Młodzież złota bawi się z całą Warszawą. W piękny letni wieczór świata i ognie sztuczne wydobywają raz jeszcze całą urodę odrodzonego miasta, którego obecny kształt jest jeszcze jednym pomnikiem Dwudziestolecia.

Zachowamy te dni w pamięci, te suite polskie, zgrane na strunach uczucie najpiękniejszych i najbardziej serdecznych, pełnej dumy i sentymentu, zapowiadającą na przyszłość twórczy trud w imię coraz większej pomyślności ogólnonarodowego dzieła, podjętego przed 20 laty.

Łódź, Pabianice, Sieradz... V tomto okrese leží Złoczew. Je to jedno z aktivnejších stredisek lidové kultury lodžské oblasti. Z Sieradzu do Złoczeva vede široká asfaltová silnice. Mezi červený ještě nezomítaných cihlových domů stojí u silnice také dřevěné domky. Jsou modře očílené a veřejce svítí bělobou. Jsou to už „stařečkové“ a zanedlouho je budeme obdivovat pouze v „Skansene“. Trochu je nám to líto, protože bude ochuzen místní folklor, avšak modernizace polské vesnice jde neúprosně kupředu. Lidé chtějí bydlet moderně a pohodlně. Mají na to plné právo a také podmínky. A už jsme ve Złoczewu. Je stále ještě obklopen polokruhem lesů, avšak je docela jiný. Můžeme říci, že z obrazu předválečného městečka nezůstalo téměř nic. Hned na začátku války totiž do základu vyhořelo. Statisticky činilo zničení 80 procent. Nemůžeme tedy použít přírovnávacích opisu, poněvadž po válce zde začinali „přásti“ z ničeho, potýkali se s mnoha nedostatkami a nejrůznějšími následky války. A musíme si uvědomit, že válka přinesla nejenom ztráty hmotné, ale i fyzické a morální. Před válkou mělo městečko 5 400 obyvatel, dnes, po dvaceti letech, zde bydlí 2 600 občanů. Zahynuli všichni Židé, zíjici zde před válkou, zahynulo mnoho Poláků. Mnozí po vyhoření Złoczeva upustili rodiště a putovali do neznáma, až nalezli střechu nad hlavou.

„Złoczew není v Polsku výjimkou, je pouze jedním článkem řetězu okupační tragedie polského národa. Dnes je také ukázkou dynamického rozvoje a změn, které nastoupily v krátkém dějinném údobí dvaceti let. Tyto všechny změny, které pozorujeme v Złoczewu, jsou přirozené a typické, pokud vám, městečko nemělo výsostné postavení a jeho přestavba probíhala docela normálně. Trvá do dnešního dne, ačkoliv v současné době je už stabilně sloučena s pojmem výstavby. Takto sformuloval svou výpověď Jan Skórzewski, tajemník MRN v Złoczewu při rozhovoru s reportérem. Bydlí zde od narození a z jeho rodu už mnohá pokolení. Je tedy nejenom svědkem ale také přímým učastníkem těchto złoczewských změn. Avšak reportér, který zde zastupuje čtenáře, nevěří v pouhá slova. Jde po stopách těchto slov, na vlastní oči se přesvědčuje o pravdivosti údajů, s nimiž se seznámil už v dokladech.

Złoczew obdržel po válce stanovisko tranzitního města. To, že se nachází na trati Varšava — Wrocław, mohlo přislovečnemu venkovskému městečku aby se mohlo stát městem, „jímž se projíždí“. Každý den 64 autobusů PKS se zastavuje na místní zastávce. S hodinkami v ruce můžeme určit provoz této dopravní stanice. Více méně každých 5 min. odjíždí autobus do Wrocławu, nebo směrem na Opole, Wieluň, Częstochowu nebo do Sieradza, Łodzi a Kalisze. A dráha?

V BLÍZKOSTI ZELOVA

Na trati Złoczew

Teprve v r. 1980 se objeví na železniční mapě stanice Złoczew. Tato dopravní linka bude spojovat Sieradz s Wieszowem. Není to nejnaléhavější investice. Komunikace zde opravdu není problém. PKS-y o nichž jsem se už zminil, velmi dobře plní svůj účel. A kromě toho už 16 občanů má vlastní osobní auta. Motocyklu je akorát celá stovka. Hasiči mají dvě auta, různé instituce také disponují vlastními vozidly. Silnice jsou všechny nové.

Místní správa tedy uznala, že situace, pokud jde o dopravu, je uspokojivá. „Okem v hlavě“ jsou jiné investice. Hlavně ty, jež dávají stálé zaměstnání. Dávnou nemocí Złoczeva byl právě nedostatek práce. A tento nedostatek, který nemohl být tehdy vyřešen, donucoval lidi k opuštění rodnych hnizd a hledání záchrany v emigraci. Proto také plně chápeme hrđost, již budí v obcanech nová továrna na výrobu konfekce, která zaměstnává 80 žen a pouze 2 muže a také chemický závod na výrobu linolea, který se stále rozšiřuje. Další významnou investicí je stvoření velké obchodní sítě — 21 assortimentových obchodů a obchodní dům místního družstva. Ve vedlejší vesnici, která se stále ještě jmenuje nepříliš pů-

vabně Stolec, vznikl závod na zpracovávání krmiva. Zaměstnává již 400 osob. Złoczewský zemědělský kroužek můžeme také nazývat výrobním podnikem. Jeho charakter značně přesahuje rámec pomoci individuálně hospodařícím rolníkům. Na 7 ha půdy byly založeny skleníky, které zásobují Slezsko zeleninou. Někdejší místní mlékárna se změnila na oblastní, také strojní mlýn má větší význam pro celé okolí.

Tyto skutečnosti, přednesené do slovně jedním dechem, samozřejmě nesou další změny. Když si někdo kdysi stavěl továrnu, bylo mu dočela lhostejně, co budou dělat děti jeho dělníků, a také mu nebylo nic po tom, co dělá dělník po ukočení směny. Děti místních rodin — Januszewských, Swierczyńských, Kozaczewských nebo Szymbańských si nepamatují dávne časy. Dospívající mládež se snad už učí v místním lyceu o zásadách ekonomie, ale jistě kvůli známce a ne proto, aby mohla analyzovat změny politické. Jim se zdá, že je to docela samozřejmé, že v Złoczewu je biograf (panoramá), že v kulturní místnosti je televizor a plno kulturních pomůcek. Samozřejmostí je také to, že jejich mladší bratříček chodí do školky. V minulém roce absolvovaly złoczewské lyceum první ročníky maturantů a mnozí z nich dnes studují na universitách.

„Złoczew přibližuje světu: komunikace, televize, studenti... Ale nezapomeňte napsat, že památkový zámek stále stojí, že dva kostely vydržely válku a že naše dívky si to v neděli hrnou v silounu a na podpatcích. A taky to, že všechny sousední vesnice jsou zelektifikované.“

Jan Skórzewski je důkladný. Je to vlastnost hospodáře... Nezlobil se tedy na mne, když jsem sám prověroval podaná fakta a když jsem začal opravdu počítat televizní antény na střechách. On také vymáhá, aby všechno souhlasilo, jak u účetního. A to, že dosavadní bilance přináší Złoczewu samé plusy, rozhodně neznamená, že by místní činitelé spali na vavřínech, že už po ničem netouží, že nevidí chybou a další možnosti rozvoje. Avšak to už přesahuje hranice reportáže. Reportáž měla pouze ukázat fakta dnešního dne.

MARIAN KAŚKIEWICZ

FRAGMENTY

VÝPOVEDÍ V DISKUSII

NA

SLÁVNOSTNOM PLÉNE ÚV ČSKS

JAN KOVALÍK — Zubrz. Dolna

„.... Ako očity svedok tvrdím, že je nemožné porovnanie davných čias so súčasnými. Moje detstvo tak ako aj detstvo mnohých, mnohých iných, bolo veľmi smutné. Pred vojnou štát sa nestral ani o vzdelenie, ani o prácu pre ľudí. Na našej dedine bola mimoriadne nízka životná úroveň. Za sanačného Poľska deň za dňom trávili sme o hlide a v biede, bez tých najmenších perspektív do budúcnosti...“

AUGUSTYN BRYJA — Łapsze Wyżne

„.... V referáte v krátkosti vraveľo sa o historii jedného pokolenia. Život tohto v predvojnovom Poľsku a v Ludovom Poľsku. Pôsobnosť našej Spoločnosti spadá do tohto druhého obdobia. Je treba zdôrazniť, že vďaka pomoci a vytvorení Ludovým štátom rôznych možností, rozvinuli sme široko kulturnú činnosť medzi Čechmi a Slovákm žijúcimi v Poľsku. Výsledky tejto práce nie jedenkrát boli verejne exponované a odmenované. Je to dokazom, že Ludové Poľsko plne uspokojuje naše životné požiadavky v obore kultúry. Vďaka týmto podmienkam môžeme — ako Spoločnosť — plniť veľkú vychovávateľskú úlohu medzi ľuďmi a ceštou rozvoja kultúry vychovávať nového človeka pre našu vlast...“

JERZY KLICA — KW PZPR
Kraków

„.... Spiš a Orava majú široké možnosti pre rozvoj turistiky. Preto je treba využiť všetky možnosti aby vzbudiť v celej krajine záujem o tieto terény. Záležitosť je veľmi aktuálna a jej realizácia prinesie obyvateľstvu veľa kladov...“

FRANTIŠEK CHALUPKA — Nowa Biala

„.... Máme u nás novú základnu školu so slovenským vyučovacím jazykom. Sme povdáční Ludovej vláde, že naše deti môžu sa učiť v rodnej reči. Učitelia, vychovávateľia našich detí môžu tiež mimo školy veľa pomôcť, a ich práca v miestnych skupinách Československej kultúrnej spoločnosti bude vitaným prínosom, nakonko sú cennými a skúsenými verejnými činiteľmi...“

JÓZEF ROGUS — Odd. kultury PPRN-Łask

„.... Ceskoslovenská kultúrna spoločnosť v Zelove úzko spolupracuje s Okresným domom kultúry v Łasku. A hoci u nás nie je tak veľa Čechov ako na Spiši a Orave Slovákov — ich kultúrna pôsobnosť v okrese je veľmi cititeľná. Popri úspechoch v obore kultúry je treba zaznamenať účasť ČsKS zo Zelova v spoločenských činohach pri priležitosti 20-výročia PRL. Zelov skrásnel, je tam plno parčíkov, kvetinových hriadiok. Všade je priariadok. Sú to pekné výsledky spoločenskej práce...“

JAN ONDICA — klubový inštruktor na Orave

„.... Na Orave, popri úspechoch je ešte veľa práce. Nedostatky na našom okoli je treba odstrániť, je to našou úlohou... V rámci záväzkov na 20.-výročie PRL popri takých činohach, ako stavba cest, mostov atď, stretávame sa tiež s otázkami čistoty, pohostinstva, zdvorilosti. Lebo na našej malebnej Orave turisti, rekreační, harceri mali by sa cítiť čo najlepšie...“

UZNESENIE PLÉNA ÚV ČESKOSLOVENSKÉJ KULTÚRNEJ SPOLOČNOSTI V POLSKU

Slávnostné plénum konstatuje, že obdobie 20. rokov l'udovej vlády, vďaka leninskej politike našej strany — Pol'skej zjednotenej robotníckej strany — bolo pre celu krajinu, teda tiež pre česku a slovensku menšinu obdobím stáleho rozkvetu na poli kulturného, hospodárskeho a osobného života. Každý kto poznal územie Spiša a Oravy, územie českých stredisek v predvojnových rokoch a pozná ich dnes, musí zistieť grandiózny pokrok vo všetkých oblastiach života. A predsa povojnový štart nastal skoro od nuly. Vojna zanechala ruiny, l'udské obete a celú predvojnovú zaostalosť. To, čo dnes vidíme, je výsledkom práce všetkých obyvateľov, bez ohľadu na národnosť. Je výsledkom pôsobnosti všetkých organizácií Fronty Národnej Jednoty, medzi ktorými je aj naša Spoločnosť. Ale tieto úspechy boli by nedosiahnutelné ak by k nim neviedli strana a l'udová vláda.

Povolanie k životu Československej kultúrnej spoločnosti a vytvorenie plných, politických a hmotných podmienok pre jej pôsobnosť, malo mimoriadny význam v obore rozvoja kultúry medzi českou a slovenskou menšinou bývajúcou v Pol'sku. A najmä za to sme povdáční strane a l'udovej vláde.

Plénum Ústredného výboru Československej kultúrnej spoločnosti v Pol'sku na zasadani pri príležitosti 20. výročia Ludového Pol'ska, hodnotiac spoločenské činy v strediskách obývaných českou

a slovenskou národnostnou menšinou zisťuje, že členovia Spoločnosti spolu s ostatným obyvateľstvom týchto terénov, aktívne sa zúčastnili rôznych prác, ktoré boli výrazom podpory pre politiku l'udového štátu a programu uvareneného v predsjazdových tézach na IV. sjazde Pol'skej zjednotenej robotníckej strany.

VI. sjazd PZPR vytýčí plány ďalšieho rozvoja našej vlasti. Preto našou hlavnou úlohou bude vynaloženie všetkých sil a možnosti pre realizáciu týchto ciel'ov. Nech naše dediny a mestečka vypadajú ešte krajšie, nech l'udia žijú ešte lepšie, nech naše polia rodia ešte viac. Uskutočnenie tohto závisí tiež od nás samotných. Máme k tomu vsétky podmienky. Starajú sa o nás národné výbory, a s takou istou pomocou stretávame sa všade, kam sa len obrátime. Toto je ešte jedným dôkazom, že poprvé v dejinách, práve l'udové Pol'sko zastáva záujmy všetkých pracujúcich.

Ako predstavitelia českej a slovenskej menšiny, my, zhromaždení na dnešnom slávnostnom zasadani, d'akujeme strane a l'udovej vláde za celú pomoc, stálu podporu, za srdce pre nás a zaväzujeme sa, že sa naďalej budeme čo najplnejšie zapojovať do budovania socializmu v našej vlasti, a tým istým do uprevnovania mieru po ktorom predsa túžia všetci statiční l'udia na svete.

Novy Targ 7. júna 1964

Ano, áno chudobný mlyn by sa snáď aj našiel, ale žiadného úradu už tunu nies. Do Jablonky 15 km, do okresného mesta 50 km. Je treba veľa sa natrapiť a veľa času stratiť než sa niečo vybavi v úrade. Rano budíš už o 4 hod, lebo o 5.20 odchádza autobus a k autobusu sú 3 kilometre. Večer návrat o 20.00 hod. niekedy aj neskôr. Rôzne sa ľudia majú, niekedy dobré, niekedy zle. Ale počúvajme, čo vrávi pesnička.

„W Babiej Górze bywam,
zimná wodę pijam,
ale se jesce wesoło zajpieywam”.

Obyvatelia Kiczor radí sa zabávajú, tancujú a spievajú. Starší to majú v krvi. Mladí zdelenili po rodičoch a tiež spievajú. Príležitosť je veľa. Drápanie peria, zábavy, svadby, krstiny, večernice. V poslednom čase bol zorganizovaný „Súbor Kiczory“. Tuna sa začala kultúrna práca. Lebo súbor nielen tančuje a spieva, ale aj vychováva, dáva iným pobavenie. Súbor je príležitosťou k verejnej práci k spoločnému činom. Keď je treba, všetci pracujú spoločne. Je hodno zdôrazniť fakt, že keď sme pripravovali predstavenie miestnej sekcie OSP pripravila javisko, dala vlastné dosky a venovala veľa času, aby ho urobila. Ľudia zo susedních dedín prišli a chválili prácu. Napriek tomu, že pesnička vraví: „To kiczorskie pole same rygociska Nie užyjesz žycia ino robociska“.

Obyvatelia našej dedinky žijú z práce na roli. Orú, sejú, zbierajú. Roľníci si tak zaraďujú prácu, že vlastnú snažia sa rýchle odpracovať a ešte sezónne pracujú inde. Zlepšujú si životnú úroveň, kupujú si veľa nových vecí, nábytku.

Zabudlo sa na dásne časy, len v súbore starý gazda Endi Stechura rozpráva ako sa voľakedy gázdovalo. Okrem toho, že je aktívnym členom súboru, výborne tančuje, predsa ešte zaujímavejšie rozpráva. Na jednom predstavení rozprával, ako voľakedy vypadalo mlátenie. „Najbohatší gázda mal mlátačku, ktorú bolo treba ručne krútiť. Chytalo sa tej mlátačky asi 10 chlapov a krútili. A popritom nejedli tak ako dnes, lebo dnes dajajú mlátiacim aj 15 chodov rôznych jedál, rôzne makaróny, rezance a iné cukríky a dásnejsie bolo tak ako v tej pesničke:

„Nima ci to nima jako na Orawie
Upiecie kulaske losciagnie po la-
wie“.

Ženy napiekli sliže a robotníci ich jedli z jedného hrncu len trochu omostené. Večierkami rôzne figle vystrajali. Tancovali a hrali.

O rôznych starých zvykoch a obredoch rozpráva starý gázda Endi v súbore. Taktiež spolu so svojou tanečnicou Hankou Pilarczyk, ktorú menuje „kumoskou“ tančujú starý, zabudnutý tanec čardaš s 10 figurami a pesničkami. K týmto pripája sa brat gázdu Endiho Albín, ktorý zase je známy svojimi žartami a gadkami ako aj tým, že dobre hra na base v kapeli. Najmä posledné predstavenie „Ako sa dásnejsie gázdovalo“ bolo vydané. Týmto spôsobom stari aj mladí robia čo sa len dá, aby zábava bola zaujímava. Troška pesničiek, troška tanca, toto všetko poviazané zaujímavým komentárom, rozkrútilo kultúrny život. Školské deťi pripravujú diavado pre deti. Starší pre dospeľých. Sú aj ľahkosti, lebo nemáme klubovinu, ale v zime v škole a v lete na vzdachu budeme môcť usporiadavať predstavenia.

V rámci oslav 20-výročia Ludového Poľska vynasnažíme sa popularizať hospodárske a kultúrne úspechy nášho rajónu.

Checeme, aby nám bolo veselo, aby život bol ľahší. Okrem každennej práce, aby bola chvíľa na kultúrny odpíchnok. Ľudia už sa naučili počúvať zaujímavé prednášky z rádia, noviny prišli pod strechy našich domčekov, čítajú sa mnohé o. i. samozrejme „život“.

LUDWIK MŁYNARCZYK
osada Kiczory
pri Lipnicy Wielkiej

V kaplnkach pri cestách, domoch a v kostoloch často stretávame originálne sošky svätých. Sú to „svätki“. Nie sú tak schematické ako väčšina kostolných soch. Opäť, každá z nich má svojiský štýl, výrečnosť a expresiu. „Svätki“ počítame k jednému z odvetví ludového umenia. A týchto odvetví je veľa, tak ako v oficiálnom umení. Vymenujeme niektoré z nich: stavebnictvo, výzdoba kože, veľkonočné vajíčka, masky, svadobné paličky atď. „Svätki“ vyrábajú ľudoví sochári. Mnohí z nich, dnes slávni a uvádzani v dejinách polského umenia, začínali svoju tvorbu od vyzávania nožíkom počas pasenia dobytku alebo oviec. Z kúska dreva, najčastejšie lípy, javora alebo brezy, snažili sa vyzerať tvary osôb, ktoré poznali. Tam majú svoj pôvod všeobecné tendencie stvár-

ý mal vraj zahynuť pri skúške lietania apartom, ktorý skonštruoval. Rezbár Ján Nastaj z Goruszowa tiež z dąbrowského okresu, mal byť až... čarodejníkom. Takéto a iné legendy zahŕňajú postavy ľudových umelcov. Stretnávame sa s nimi tiež vo Veľkopolisku, v okresoch ľowickom, opoczynskom, sieradzkem. Výroba sošiek ako fragment, rozvíjala sa prebohatoh v južných vojvodstvach — rzeszowskom, krakovskom, katowickom. Z novotarského terénu prameňe uvádzajú rezbára Jozefa Janasa z Dębna pri Nowom Targu.

Sošky svätých a iné ľudové rezby majú dnes mnohých záujemcov. Zákazníci z mesta kupujú sošky nie tak pre svoje náboženské city ako vzhľadom na atrakčnosť ľudového umenia vôbec. Lebo musíme pamätať, že rezba

L'ĽUDOVÉ UΜENIE - SPOLOČNÝ MAJETOK

ňovania náboženských motívov, ktoré poznali z kostola. Najčastejšie bol to Kristus alebo Mária, alebo iní svätí. V 17. a 19. storočí bol zvyk priaznivý pre vývoj tejto tematiky stavania na križovatkach cest pri brodoch a žriedlach kaplniek so sochami svätých.

Dnes je všeobecná mienka, že toto umenie rozvíjalo sa

hlavne na Podhali. A skutočne tuna stretávame sa s ľudovým rezbárstvom. A hoci dnes je ľahko ustáliť presný počet ľudových rezbárov v minulosti na Podhali, predsa s istotou môžeme povedať, že takéto tendencie zahrňovali skoro celú krajinu. Pramene podávajú, že v bieloruskom okrese, medzi mnohými rezbárm bol slávny Paweł Biel z Łazów. V dąbrowskom okrese nedaleko Krakowa pracovali zase rezbári pri pútnickom mieste Odporyszowie. Na popredné miesto sa tuna vysunul Jan Wnęk, kto-

v ktoromsi vzdialenom meste narodil sa jedného dňa priesvitný chlapček. Jeho telo bolo priesvitné skrz-naskrz a mohli ste sa cez neho pozrieť, ako cez vzduch alebo vodu. Bol taký ako všetci ostatní z mäsa a krvi, lenže vyzeral, ako keby bol zo skla. Keď spadol, nerozbil sa na mŕmne kusy, zato mu však na čele navrela priesvitná hrča.

Mohli ste vidieť, ako mu bije srdce a mohli ste čítať aj jeho myšlienky, ktoré v ľom plávali ako zlaté rybky v akváriu.

Raz akosi chlapec nechtiac povedal nepravdu a ľudia v tej istej chvíli uvideli v jeho hľave rozzeravenú guľu. Akonáhle však chlapec povedal pravdu, guľa zase zmizla. A nikdy viac v živote už nelehla.

Druhý raz sa mu zase jeno priateľ zdôveril so svojím ľatomstvom a vtedy hned všetci

zbadali, ako sa čierna guľa zmieta v jeho hrudi a ľatomstvo odrazu prestalo byť ľatomstvom.

Chlapec rástol, vyrástol v mládenca a neskôr v muža a každý človek mohol čítať je-

protestovať, ihned bez stopy zmizol. Kto sa postavil na odpor, toho zastrelil. Chudákov všemožne prenasledovali, utláčali a urážali.

Ľudia mlčali a znášali krivdy, pretože sa báli následkov.

KRISTAL'OVY GIACOMO

ho myšlienky a uhádnuť jeno odpovede na všetky otázky ešte predtým, ako otvoril ústa.

Tento človek sa menoval Giacomo, ľudia ho však nazývali krištálovým Giacomom, mali ho radi pre jeho čestnosť a každý sa pri ňom stával akýsi lepší.

Lenže žiaľ, v onej krajinе sa dostal k moci krutý diktátor a pre ľud nastali roky násilia, nespravodlivosti a biedy. Ten, kto sa opovážil

ho uvrchli do najtemnejšieho žalára.

Práve vtedy sa však stalo čosi neobyčajné. Múry väzenskej cely, do ktorej Giacoma zavreli, sa stali priesvitné a čoskoro aj múry samotného žalára vyzerali, ako keby boli zo skla. Nakoniec bol priesvitný už aj hrubý mür ktorým žalár obohnal. Ľudia, ktorí prechádzali okolo žalára, videli Giacoma, sediaciho na lavičke, tak jasne, ako

keby celý žalár bol z krištálu. A znova čírali jeho myšlienky. V noci sa okolo žalára vytvorila taká silná žiarra, že tyran nariadił, aby zatiahli záclony na všetkých oknach jeho paláca, len aby to svetlo nevidel. Lenže ani to mu nepomohlo — aj tak nemohli zaspať. Krištálový Giacomo bol ešte aj v refaziach silnejši ako tyran, pretože pravda je silnejšia ako všetko ostatné na svete, je jasnejšia ako slnečný deň, a stranejšia ako uragán.

V HRADIŠTÍ SVÄTÉHO TATOŠA

Tam kde rieka Odra vteká do Baltského mora leží nás najväčší morský ostrov tvaru trojuholníka — Wolin. Od morských hlbok ohradzujú ho vysoké, strmé brehy, od juhu chránia roziahle vody Stetinského zálivu, a od východu hatia k nemu cestu lenivé, ospalé a kľudné ako rybník, vody rieky Dziwny.

Na južnom výbežku tohto ostrova, pri ustí Dziwny, o ktorej staré sagy hľásajú, že bôžik Svarožic v momente hnevu na woliňanov zadržal jej tok, kvitlo voľakedy aj v deviatom storočí obranné mesto pomenované Wolinom, Julinom alebo Winetou...

Bolo obklopené obranným násypom zo zeme a kameňa, opevnené drevenými kôlmi. Za týmito válmi, v hlbke ostrova rozkladali sa obrovské zrádne, prehlboké močariny a neschodný prales. Cez bahnité polia a padacie mosty spájajúce wolinský ostrov s lesom, viedli cesty k dvanastim mestským bránam. Nad každou takouto bránu týčila sa vysoká obranná veža, na ktorej vo dne v noci bdelala ozbrojená stráž.

Voľakedy tuna bol najväčší slovenský prístav na Balte, v ktorom pristávali nielen vladári Polanov, ale aj loďe zo Skandinávie a dokonca z ďalekej Británie. V tom čase, keď na mieste Varšavy šumel ešte mohutný prales, po úzkych uličkách Wolina, dlaždených drevenými kladmi, tiahli kupci z ďalekých krajín: z Porýnska, Ruska, krajín Levantu, Stredozemného mora a dokonca z Činy.

Pri vchode do prístavu, ktorý sa začínaval hlboko do vnútra ostrova, týčila sa hrdo žulová veža. Na jej šípte

V najdôležitejšej, pomenovanej chrámom Svätého sedla, v ktorej nachádzala sa socha boha Triglava a zlaté sedlo Svarožicovho tátosa, kňazí a Veľká rada starostov Wolína radili sa o záležostiach mesta, delili zisky a korisť, prijímali vyslancov a najvýznamnejších hostov.

Dolu pod svätyňou tiahlo sa veľké trhovisko, na ktorom stali stánky a krámy, zatlačené priekupníkmi, medzi ktorými prelínali sa mytnici berúci desiatky pre wolinskú Radu. Na sa-

družina ich bojovníkov. Často odopierali ozbrojené útoky z obranného Jambsorga. Tuna vládol námestník kniežaťa vyberajúci pre neho dane od kupcov a stojaci na stráži morskej cesty piastovských vladárov.

Neskôr, roku 1630, sedem rokov pred smrťou posledného piastovského pomorského kniežaťa Boguslava 14-tého, Wolin spolu s celým Západným Pomorskem dostal sa pod švédsku nadvládu. Roku 1720 Švédi predali ústie Odry so Štetínom a Wolinom Prušia-

Pamätirodne domy na Wolinskem námesti.

mom prostriedku trhoviska stal vysoký, vyrezávaný stlp, okolo ktorého, pod strážou obchodovalo sa otrokmí, poväčšine vojnovými zajatcami a wolinskými rybármí ako aj remeselníkmi, ktorí pre dlhy upadli do otroctva.

Bohatí kupci vymieňajúci tovary so vzdialenými krajinami a mestskí staro-

kom za 2 milióny korún. Odvtedy, behom 225 rokov vládli tuna Prušiaci. Ohňom a mečom ničia kvitnúce hradisko. A ešte neskôr nemeckí kolonisti vytláčajú slovanské obyvateľstvo. Po slovanských hradiskach zostali len ruiny a zachované v zemi stopy dávnej mohutnosti. Na ich mieste rastli nové

Po prechode frontu v januári roku 1945 nastali ťažké a nepriaznivé dni. Bolo treba zasypávať vojnové zákopy, ktoré sa tiahli cez pola aj cez obec. Po druhé objavili sa nejaké bandy, ktoré okradali a ozubívali pokojných ľudí. Roku 1949 keď už sa začal pokojnejší život pristupili sme k organizovaniu družstva a založili sme pobočku GS „Samopomoc Chłopska“ Krempany v Nowej Bialej. Koncom tohto roku 1949 položili sme základný kameň pod budovu hasičského skladiska, ktoré v roku 1950 s finančnou pomocou PZU bolo dokončené. Postupne chceli sme mať nejaké spojenie s Novým Targom, tak sme v spoločenskom číne budovali cestu smerom do Lopusnej. Keď nastala reorganizácia a z Gminnej Rady obdržali sme Gromadzku radu narodovu, vtedy sme vybudovali dom so 4 miestnosťami v spoločenskom číne s finančným fondom nášho Urbaru, behom 14 dní. Roku 1954 v auguste odovzdali sme ho do užívania. V roku 1955 vďaka ľudovej vláde, začal úradovať miestny národný výbor, ľudia sú veľmi spokojní lebo vybavia svoje veci na mieste a nemusia chodiť veľa kilometrov peši. Smerom na Gronkovu spravili sme cestu v dĺžke 2 km spoločenským činom, vysypali sme cestu a z pokladne Urbára zaplatili sme parný válec, ktorý nám to prevádzkoval. To bolo v roku 1957. Takto keď sme roku 1958 vybudovali 2 km cesty smerom k Lopusnej 4. októbra už prišiel autobus PKS, ktorý premáva na úseku Nowy Targ — Krempany. V roku 1959 Hasičský sbor vyrúbal stromčeky v Urbarskom lese, tiež v spoločenskom číne a predali Nadlešníctwu v Novom Targu, za peniaze, ktoré obdržali v kvote 22.000 zl. kúpili sme motopumpu M 800. Roku 1960 prištúpili sme k regulácii potoka, ktorý tečie z rieky Bialky cez obec Nowa Biala. Obec vystúpila s prosbou do Okr. nár. výboru o finančnú pomoc. Z PZU dostali sme 60.000 zl. Ľudia k tomu doložili 120.000 zl v spoločenskom číne a to takým spôsobom, že vyzili štrk, kamene a piesok na betónové rúry. V roku 1961 vybudovali sme z týchto rúr 400 metrov vodovodu z rieky Bialka do dediny. Cez dedinu zase 1000 metrov otvoreného potoka sme vymurovali z kameňa, a teraz máme vždy vodu pre seba, v prípade požiaru aj pre dobytok.

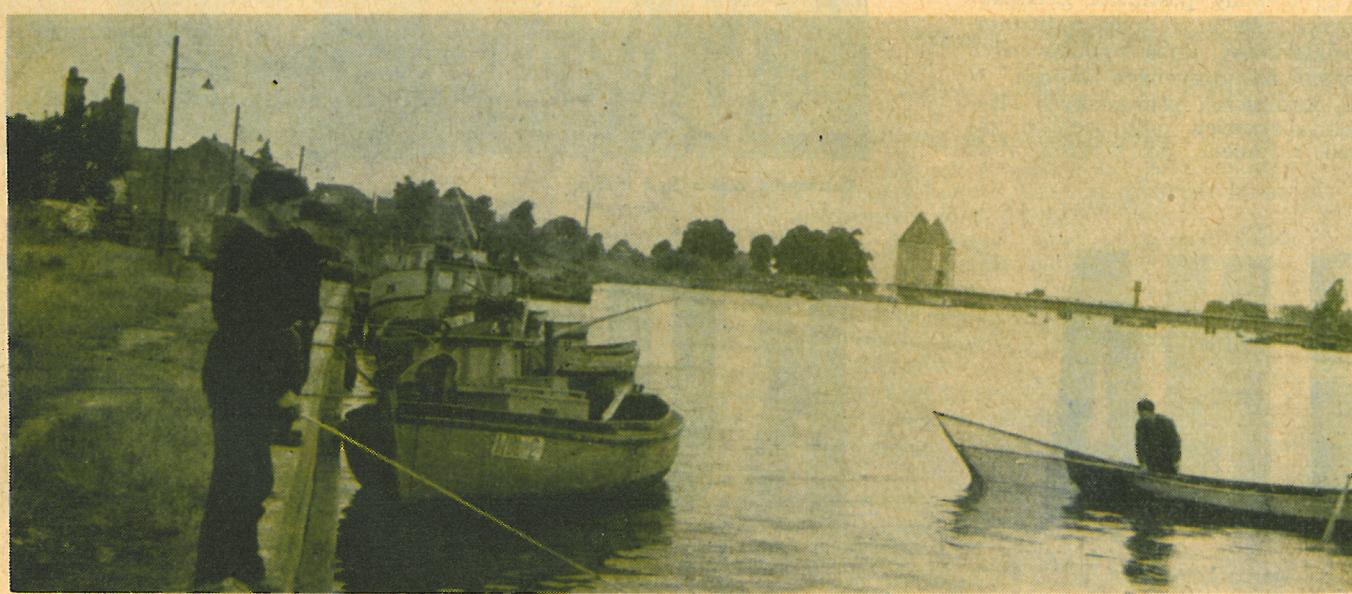
V roku 1961 sme začali budovať chodníky. Najprv bolo treba dokumentáciu a všetky prípravné práce. Ľudia na to zložili v hoto-vosti 17.000 zl. V roku 1962-1963 budovali sme ďalej chodníky aj cestu. Každý občan v spoločenskom číne vozil kamene do drevíca a od drevíca pred svoj dvor. Týmto spôsobom hodnota spoločenského činu vyniesla 350.000 zl. a okolo 250.000 zl. dostali sme od štátu. Teraz máme krásnu cestu cez dedinu, ľudia chodia po chodníkoch ako v meste, nie tak ako prv šlapali po blate. Ešte máme dokončiť malé úseky na koncoch dediny a dúfame, že nám štát pomôže to dokončiť.

V roku 1962 sme boli zahrnutí do plánu elektrifikácie. Obec v spoločenskom číne priviezla stĺpy zo stanice z Nového Targu, asi 14 km. Na úseku od Gronkowa do Nowej Bialej sme vykopali jamy pod stĺpy, tak isto aj v dedine. 15. decembra 1962 zasvetili žiarovky v izbách a po maštach i na uliciach. Úplne inakšie pracuje sa pri takomto svetle ako pri petrolejových lampách. Používame aj elektrické motory do práce.

Roku 1963 dala obec z Urbarského pozemku 50 árov bezplatne pod stavbu „agronómki“. Za celých 20 rokov Urbar zalesnil 15 ha neužívaných z čoho dúfame, že naše pokolenie bude mať nový les.

Veľa sa u nás zmenilo, veľa sme vynaložili my, ale veľa nám pomohol štát. Za to sme veľmi povdáční vláde Endoľovo Poľska, lebo bez štátnej pomoci by sme nič neurobili. Za to budeme sa snažiť riadne si plniť všetky naše povinnosti voči štátu.

FRANTIŠEK BERNARCIK
FRANTIŠEK CHALUPKA
Nowa Biala

V rybárskom riečnom prístave.

každú noc zapaľovali v železnom kotle smolu, ktoré plameň bol zdaleka viditeľný a nehasol dokonca ani v najprudšom lejaku, ani počas povichríce. Z ďaleka ukazoval cestu do prístavu a plnil úlohu dnešného majáka. Hned pri veži nachádzala sa jedna z dvanašťich bráns mesta, zo spustenou, obrovskou, železnou mrežou. Oddelovala vchod do prístavu a dvihala sa dohora len aby prepustila loď. Hned po preplávaní lode prudko padala vrážajúca ostrú železnú klov až na morské dno. Chránené ňou mesto a kupecké lode mohli spať kľudne.

V pohanskom období uprostred mesta, v pevnosti obklopenej vnútorným múrom, nachádzala sa svätyňa, v ktorej obyvatelia skladali bohem obebe.

stovia bývali v bohatých kúriach, ku ktorým sa túlili strechy remeselníkov a platených mestskou radou nájomníkov. Najbližšie k rieke usadili sa chalúpky wolinských rybárov. Naproti mesta, na Striebornom pahorku nachádzala sa mohutná pevnosť bojovných Vikingov — Jomsborg.

Obdobím najväčšieho rozkvitu Wolina bolo 9.-11. storočie. Mesto malo vtedy zriedkavo vysoký počet stálych obyvateľov — 8-10. tisíc. Chýr o jeho bohatstvách šíril sa ďaleko, preto nie jeden normánsky konung usiloval o podmanenie si ho a ovládnutie slovanských hradov Stetinského zálivu.

V období Mieszka I. a Boleslava Chrobregó mesto chránila ozbrojená

mestá a územie hradiska halilo sa do zabudnutia.

Rok 1945 vrátil tieto zeme navždy Poľsku. Wolin sa prebudil. Mestečko zničené počas vojny dostalo novú príležitosť. Obnovujú sa staré domy zakomponované do stredovekého pôdorysu mesta. Rozbudováva sa rybný konzervárenský priemysel, opäť ožívajú tradície wolinských rybárov. Vykopávky prevádzane tuna už niekoľko rokov Poľskou akadémiou vied odhalujú slovanskú minulosť hradiska a mesta, život vtedajších obyvateľov, ich remeslá a viera. O veľkosti investičných nákladov pre Wolín svedčí fakt, že z 2 a pol tisícového mestečka ešte v roku 1963, zmení sa v roku 1965 na šesťtisícové.

7 tisíc vojakov strážilo budovu parlamentu, keď jeden z vodcov vojenského puču v Brazílii, generál Humberto Castello Branco skladal prezidentskú prísahu. Priznali mu diktatorské právo zbavenia na 10 rokov politických práv brazílskych obyvateľov a anulovanie nedotknuteľnosti členov parlamentu. Bol zrušený dekrét prezidenta Goularta, o čiastočnej pozemkovej reforme, má byť anulovaný dekrét o nacionalizácii zahraničných naftových podnikov.

Najvýznamnejší, známí a vážení na celom svete vedci, pokrokoví činiteľia, politickí, verejný a hospodárski boli zbavení politických práv, väzenia nemôžu zmeštiť všetkých zatknutých.

A toto všetko sa deje v obrane tej istej ústavy, ktorú vraj ohrozila legálna vláda prezidenta Joao Goularta cestou schválenia prvých sociálnych reforiem ako aj pokusom obmedzenia ziskov brazílskeho kapítalu a amerických monopolov.

Vodcovia puču siahli pre vládu v krajine dosahujúc svoj cieľ, ale nemáme odpoved' na otázku — čo ďalej? Už teraz medzi pučistami rysujú sa trenice a rivalizácia, súčasne hospodárske fažkosti sa kopia a čakajú na vyriešenie. Prezident Branco alebo akokoľvek iná vláda, ktorá po ňom príde bude musieť stále viac počítať s hlasom krajiny, ktorá žiada politickú a hospodársku nezávislosť, s hlasom ľudu, ktorý chce, aby obrovské bohatstvo Brazílie, súčasne explootované cudzími monopolmi, a čiastočne vôbec nenarušené, prinášali zisky skutočným majiteľom. Je to možné len cestou hospodárskeho pokroku a revolučných premien v Brazílii.

Brazília, piaty najväčší štát na svete, pomenovaný podľa exportovaného odtialto voľkedy dreva brasili. Krajina, ktorej hranice zahrňujú viac ako 8 a pol milión kilometrov štvorcových, skoro toľko ako Európa, 28-krát viac ako Poľsko, tvorí obrovský trojuholník o skoro jednejakej dĺžke zo severu na juh a z východu na západ.

Na rozdiel od ostatných štátov španielskej Južnej Ameriky, Brazíliu 8 rokov po Kolumbusovom objave na Karibskom mori zavládli Portugali. Pristáli pri brehoch Brazílie v aprili roku 1500 pod velením Pedro Cabral, ktorý pre svojho kráľa hľadal západnú cestu do Indie.

30 rokov neskôr započala sa kolonizácia Brazílie. Portugali stále viac ovládali vnútromorské krajiny, tvoriac veľké plantáže cukrovej trstiny a ba-

Pod vplyvom zmen, ktoré mali miesto na kontinente a udalosti v Európe, Brazília roku 1822 pretrháva púta s Portugalskom a vyhlasuje nezávislé cisárstvo. Po ďalších 6 rokoch zrušuje poddanstvo a roku 1899 stáva sa republikou.

Brazília je krajinou fantastických prírodných bohatstiev a prieprastných kontrastov. Uprostred nedotúpnej džungle nad Amazonom alebo v Matto Grosso, kde bez vysekania cestíčky nemožno urobif ani len jeden krok, kočovní Indiáni vedú primitívny život, aký viedli ich pradedovia. Lesy Brazílie (68% povrchu krajiny) činia siedmu časť povrchu lesov vo svete. Rastie v nich viac ako 300 druhov cenných stromov.

V brazílskych riekaž žije okolo 1800 druhov jedlých rýb, ale tiež krokodíle a malé dravé ryby pŕfanie, ktoré útočiac v krdloch vedia svojimi veľmi ostrými zubami behom niekoľkých chvíľ z veľkého zvieraťa nechať len kosti. Sú nebezpečné aj pre ľudi. Nachádzajúce sa tuna najväčšie na svete zásoby vodnej energie, sú doteraz minimálne využité.

Brazília to súčasne bujné plantáže, veľkostatky zahrnujúce desiatky tisíc hektárov, na ktorých pracovné podmienky pripomínajú úplne naše v období plného feudalizmu, a zároveň drobne políčka caboclov, podobne voľkadedajším oravským lazom. Ale sú aj pripomínajúce Saharu obrovské plochy vypálenej slnkom zeme, kde nie je žiadné rastlinstvo a kde dažď často neprší aj 5 — 6 rokov.

Rôznorodosť obyvateľstva, akooby checela držať krok s farebným obrazom brazílskej krajiny. Zo 70 a pol milióna Brazíľanov viac ako polovica (60%) sú Beloši. Pôvodom hlavne Portugali, ale je tiež veľa Slovanov, Talianov, Nemcov, Španielov a iných národností. 15% sú Černoši a len 2 — 4 percent Indiáni. Ostatní sú to mestšanci Belochov, Indiánov a Černochov. Avšak pocit rasovej diskriminácie je cudzí Brazíľanom. Ich spoločnou a úradnou rečou je portugalčina.

V období keď obrovské priestory (64 percent krajiny) sú skoro bezludné — len okolo 7 percent obyvateľstva obýva tieto oblasti, milióny Brazíľanov žijú v biede, ako kraby zachytene na preludnených primorských terénach. Hned pri moderných mestách ako Rio de Janeiro tiahnú sa domčeky a búdy postlkane z odpadkov dreva, plechu a iných najrôznejších materiálov, alebo vybudovaných nad vodu na drevených koloch. V týchto obrovských primestských strediskach zbavených najnutnejších saničných zariadení, do ktorých vodu

trom života krajiny, v ktorom budú sa krížiť cesty vedúce zo všetkých kútovcov. A aké sú tieto vzdialosti, stáť keď si predstavíme autostrádu, ktorá má spájať Brasiliu s najvysunutejším na sever prístavom na Amazone — najväčšej rieke Brazílie — Belem. Dĺžka tejto gigantickej diaľnice bude činiť 5000 kilometrov.

O stavbe hlavného mesta v samotnom srdci bušu rozhodlo sa pred ôsmimi rokmi. Dnes mesto počíta viac ako 200 tis. obyvateľov a vedú k nemu medzi zeleňou brazílskeho pralesa moderné diaľnice. Prestaňovanie hlavného mesta z Rio de Janeira a

Pojem dediny je tunu úzko spojený s obrovskými plantážami a nájomnými políčkami brazílskych sedliakov. Priprutání k zemi feudálnymi podmienkami, nachádzajú sa v katastrofálnej situácii. Ženy vypadajú, ako by sa boli narodili už staré, mužovia s tvármami plnými vrások, s košelou na siaknutou potom a v sirokom slamenom klobúku na hlave, deti hrajúce sa nahaté alebo v handrách s napuchnutým bruchom plným hlistov, to je všeobecný obraz vidiečanov.

Namiesto domov, poväčšine drevené bungalovy, niekedy omietnuté

Každý rok Brazilčanov. Stok obyvateľov časne rozvoj národného obyvateľstva myšle a do stále zhoršiť telstva. V nociach diera v druhé dieťa ho roku. Na zilcan má vole, a pri

Panorama mesta São Paulo

KRAJINA KONTRASTU

Vlny. Indiánom brali pôdu a menili ich na nevoľníckych pôľnohospodárskych robotníkov. Tých, ktorí sa bránili, hubili a keď ich bolo stále menej, na plantáže privážali černošských otrokov z Afriky.

privážajú cisterny, bývajú nielen robotníci ale aj nižší úradníci.

Hned popri dedinkách v bušu a kopcoch termítov rastie najmodernejšie mesto sveta, hlavné mesto krajiny — Brasília. V budúnosti má byť cen-

prebratie všetkých funkcií s tým spojených, určite vplynie na hospodárske oživenie tej časti krajiny, ale nie je snáď náklad stavby, okolo 500 mil. dolárov príliš veľkým zafázením pre zápasiacu s hospodárskými fažkami Brazíliu?

hlinou a pokryté trstinou. Skoly nie sú skoro vôbec, sú zoskupené v mestách. To je príčinou, že okolo 50 percent obyvateľstva je negramotná a len každé tretie dieťa chodí do školy.

len 46 %

ako u nás.

Príroda by zaistila b

mene sú v

Na plantážach cukrovej trstiny môžeme sa stretnúť s takýmto originálnym záprahom s 8 vôlemi. →

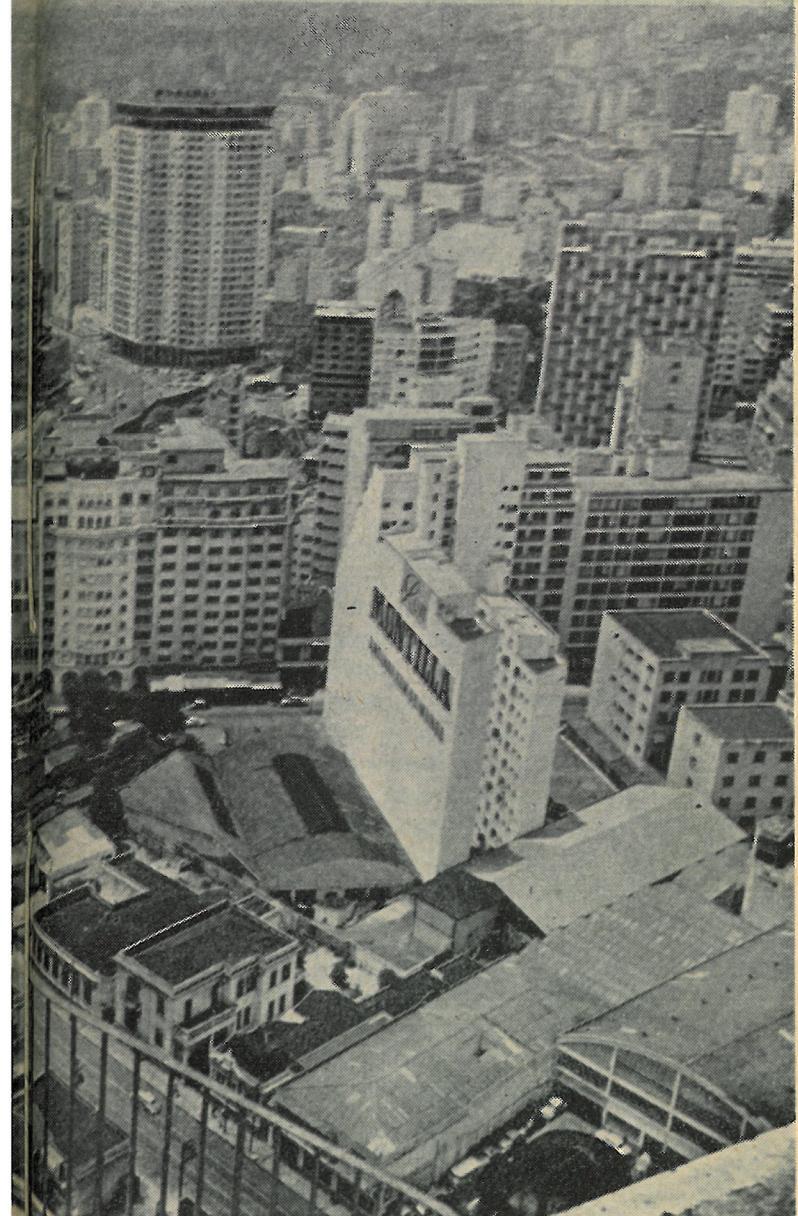
Boj s krokodílom na brehoch Amazonu. ←

rok pribúda jeden a pol miliónov. Ale tento veľký príravatelia nie je vyvážený súzvom priemyslu a rastom o východku. Len asi 16,4% stvachádzajú prácu v príprave, čo spôsobuje neuverenie sa situácie obyvateľstva mimoľudne začiatok zomiera každého pred dosiahnutím jedného nedostatku jódov v potravine, že každý šiesty Brazília vŕášenu štítom žlazu tzv. prímernej dĺžke života čini

tažba manganiu, najbohatšie na svete poklady rúd železa, spracovanie bavlny, obchod kávou a nafta sú ovládnuté americkými spoločnosťami.

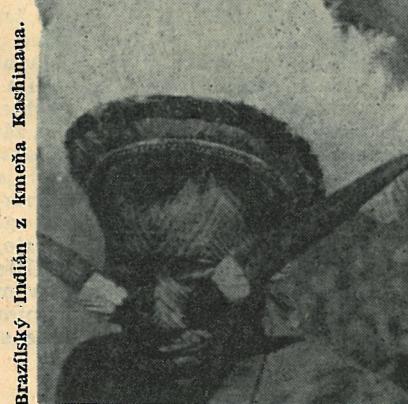
Tabakový priemysel nachádza sa v rukách anglického trusu Turkish Tabacco Company. Elektrárne sú kontrolované kanadským a americkým kapitálom. Brazília, vlast kaučuku dnes tento importuje, a okolo 600 mln. kaučukových stromov rastie divoko — zahraničným kapitálom nevypláca sa ich explaťacia.

V brazílskom hospodárstve preváža polnohospodárstvo, ktoré živí dve treťiny obyvateľov a dáva okolo 80 percent zahraničných ziskov. Exportuje sa hlavne: kávu, banány — prvé miesto v svetovom exporte, kakao — druhé miesto, ananas, pomaranče, tabak, bavlnu, jutu, ryžu, sóju a iné artikle. Avšak vývoz tovarov pre malú vlastnú flotilu nachádza sa v cudzích rukách.

Brazília čaká na široké reformy hospodársko-sociálne. A práve pokus o tieto reformy prezidenta Goularta je výrazom posledných udalostí v Brazílii a ovládnutia krajiny vojenskou huntas podporovanou zahraničným kapitálom.

ov, t.j. o 20 rokov menej
nebohatstva Brazílie mohli
slohaboť celému obyvateľstvu všetky najbohatšie pranádzich rukách. Brazílska

Brazílsky Indián z kmene Kashinawa.

MALÉ POVIEDKY

S. MICHALIKOVÁ

VERNOST

Bola nežná ako kvietok, mala dlhé biele vlasys a on ju nosil na rukách.

— Tvoje vlasys sú ako biele plamene, ktoré nepália, ale rozpaljujú, keď vejú vo vetre a šteklia mi tváru. Tak veľmi ta ľubím.

— Si ako štíhly topol, o ktorý sa rada opieram. Zdržuješ v sebe silu a jemnosť zároveň, a to je vzácne. Tak veľmi ta ľubím. Som ti taká verná, že neznesiem čo len myšlienku na iného muža. Vernoš je vlastná mojej povahy.

Myslel si, že našiel poklad medzi ženami.

O nejaký čas sa mu začala vyhýbať, až sa postupne celkom vytratila z jeho života. Raz ju stretol na nábreží a oslovil ju, pripomienúc jej služby vernoši.

— Ty blázunko, ako sa môžem s tebou stretnať, keď som teraz verná inému? — povedala. Zvrhla sa na ihlových podpätkoch a jej dlhé biele vlasys ho ťahali po tvári bielym pálivým plameňom.

TAKÁ LÁSKA

Lubili sa tak, že ľudia s úsmevmi porozumenia radi hľadievali za nimi, pripomínajúc si dávno zašlé chvíle svojich mladostí.

Raz v jeseni silne prechladla. Bola krehučká ako prvá vyhuknutá jarná snežienka, preto po zápalu plúc dostala tuberkulózu plúc. Liečenie nepomáhalo. Na jar dohorela ako malý plamienček, ktorý už strávil všetku svoju podstatu.

Bol nešťastný, bol zúfalý, bol šialený. Kolegovia ho lutovali a potajomky obdivovali hlbku jeho zármrutky.

Raz na podnikovej zábave sa opil. Začal viesť zúfale reči o zúfalých činoch, ktoré hodlá urobiť. Kolegovia ho tíšili.

— Chápeme ňa, tak veľmi si ju ľubí...

— Ja som ju bozkával...

— Ved' hej, skľáname sa pred veľkosťou tvojho žiaľu, ale musíš zabudnúť... My chápeme...

— Cesta chápete! — skrikol. — Co bude so mnou? Ja som ju bozkával o ona mala tbc. Chápete?...

ČIERNO-BIELE PRIATEĽKY

Veľkomestskou ulicou sa ako neúnavný prúd vali elegantný dav. Ako vlnka s vlnkou v živom toku stretli sa dve dlhonohé štíhle krásavice.

— Ty máš nový klobúk. Ukáž! — oslovi blondína tmavovlásku.

— Sobášny, — povie tmavovláška a pootvorí vrecko.

— Vari sa vydávať? — nazrie doň prekvapene blondína.

— Zajtra. Zaiste poznáš. Je to populárny muž, X.Y.

— Nevrat. Ved' je ženatý. A starý.

— Rozviedol sa. A nie je ani taký celkom starý... Koniec-koncov vziať si mladého je také každodenné, konvenčné...

— A čo jeho žena? Neviem si dosť dobre predstaviť... vieš, budovať vlastné štastie na cudzom nešťastí...

— Bah, ty si staromódna. Ved' bol s ňou deťaťský rok. Iste jej už dávno zovšednel, tak aké nešťastie?

— A ľubíš ho?

— No, je celkom príjemný.

— Teda ho ani nefúbiš. A prečo sa zaňho vydávať?

— Jednoducho sa mi chce.

— Ale predsa... Všetko ti bude pripomínať jeho prvú ženu...

— Ty si naivka. Vari si myslíš, že budem bývať uprostred jej rárochov? Máme nový družstevný byt, celé zariadenie navrh architekt. Ved' som ti povedala, koho si beriem. Okrem toho má aj Hilmana.

Blondína napokon pochopila, že to predsa len bude svadba z veľkej lásky. Hodno ľubif muža tak veľkolepo vydekorovaného peniazmi — dekórum je nestarnúce, večne príťažlivé, hodne nejakej tej obietky. Dnes už nežijú princovia z rozprávok.

FAIR PLAY

Prišla do parku smutná. Sedel na lavičke a stiahol ju k sebe. Neochotne si prisadila.

— Musím ti niečo povedať, — ozvala sa nesmelo. — Budem mať dieťa.

Civel na ňu s otvorenými ústami. Ale potom sa spamäta, rýchlo si premysliac príslušnu pôzu.

— Vieš, ja mám rád veci fair play. Musíš si to dať vziať.

— To je všetko, čo mi máš povedať? — obrátila naňho veľké čierne oči.

Neodpovedal. Sedeli mlčky a on si držal hlavu v dlaniach. Prišlo jej ho ľuto.

— Neutráp sa, pôjdem pred komisiu a všetko bude v poriadku, milý.

— Ved' sa ani netrápim. Viem, že sa to vyrieší. Som prosto veľmi smutný. Ale ty tomu aj tak nerozumieš.

Vzdychla si. Poznala tieto jeho úniky do sveta smútku. Úniky pred vecami, s ktorými si nevedel rady, ktoré sa mu nezdali fair play. Ale mala ho veľmi rada.

A keď sa toho večera lúčili, povedal akoby mimochodom:

— Zajtra cestujem domov, mám robiť rysy, zdržím sa asi tri týždne. A ty dbaj, keď sa vrátim, aby bolo všetko fair play. Tak ahoj!

PRÍCINA

Arab: O, múdry kadi, vysvetli mi, prečo sa ten Ben Akim našloko zmienil?

Kadi: Vysvetlím ti to na jednom príklade. Do istej dedinky prišiel spolu s mladou ženou istý pohonič tiav. Obyvatelia dedinky ho poznali ako tichého človeka a povšimli si, že sa so svojou ženou rozpráva iba pošepky. Ba nielen so ženou, ale so všetkými ľuďmi po celý deň. Ženy závideli jeho manželke a neraz jej hovorili: — Žena, veľké šťastie ti doprial Allah..., keby ho tak nám doprial! Raz ráno však zbudil susedov veľký krik. Nechápal, čo sa mohlo stať — až sa ukázalo, že to pohonič tiav kričí na svoju ženu. Čakali, že sa hádam upokójí, no kriku nebolo konca. Od svitu do mrku sa po dedine rozliehal pohoničov krik. Tu sa ktorýsi zo susedov osmelil a spýtal sa ho, čo sa stalo, že sa tak zrazu zmienil. Taký tichý človek, ktorého hlas ani počuť nebolo... Ľudia prostre nechcú veriť vlastným ušiam.

— Ako sa to stalo? — pokrčil plecami pochonič. — Jednoducho. Prešlo mu zachrúpnutie!

Arab: O, múdry kadi, začinam rozumieť. Ten ľovek sa vlastne nezmenil.

Kadi: Nie! Bol iba čas, keď nemohol kričať a všetci mysleli, že je ideálom dobrého človeka.

VESELÝ PODVOD

Stalo sa to takto:

Dostaví sa k holičovi istý muž s poriadnom bradou. Žiada, aby ho oholi: „Len, prosím vás, poriadne. Nie aby som o hodinu zasa musel k vám prísť“. Holič sa urazil: „Ale prosím vás! To nie je možné, aby vám za hodinu narástla brada“.

Zákazník sa potmehúsky usmial:

„Dobre, pán majster, stavme sá. Ak mi za hodinu brada naozaj narastie, oholíte ma zadarmo a zaplatíte liter vína“.

Holič ochotne súhlasil a nezvyčajného zákazníka dokonale oholi. Dal si na tom záležať.

Zákonu sa zákazník dostavil znova. Bol poriadne zarastený a vyčítavo povedal holičovi, že jeho práca, ako vidí sám, nestojí za nič, že mu brada zasa narástla.

Holič dobre z nôh nespadol. Dal sa opäť do holenia. Keď bol hotový a začal sa chystať, že zaplatí prehru, čerstvo oholený zákazník vylekne z obchodu a na niekoho zavolá. O chvíľu stáli pred holičom obaja, ako vajce vajcu podobní zákazníci. Ospravedlňovali sa za veselý žart. A holič nemohol od smiechu slovko povedať.

No a čo bolo so stávkou? O tom neviem...

HRA BEZ LÁSKY

Prišla do rokov, kedy si každá žena povie: už by som sa mohla vydáť. A vtedy sa zblížila s Ním. Ani sama nechcela veriť v taký zázrak. Nemala obzvláštny úspech u mužov. Bola totiž príliš duchaplná, ostrovtipná, inteligentná, náročná na duševné kvality. A muži zväčša nezášajú prevahu, ba ani rovnováhu.

On bol jej pravým doplnkom. Moderný, pokrovký, jemný intelektuál. Mali sa veľmi radi, rozumeli si po končeky prstov.

Raz asi po roku, ako obyčajne, zazvonil na dvere jej garsónky. Rovno od dverí sa hodil na válečku a zahali sa oblakmi cigaretového dymu. Zrazu povedal:

— Co na to povieš, pozajtra sa žením...

NEPOVEDALA NA TO NIČ.

— Vieš, je to kolegynia, teraz končí na vysokej a chce ostať u nás na výskumnom. Prosto v Bratislavu. Je veľmi krásna. Ale je to viac-menej dohoda, komerčná záležitosť.

Nepovedala na to nič. Ruky jej klesli pozdĺž tela ako dve zrazené krídla.

Pozrel na ňu. Začal rýchlo hovoriť.

— Hádam si si nemysela... Nikdy sme predsa o tom nehovorili. Vieš, ty si výborná kamártka, ale... neviem ako to povedať, šíriť vokol seba stále akýsi tvorivý nepokoj... mám ťa hrozne rád, obdivujem ťa, si nevšedná. A koniec-koncov snáď si nemyslíš, že medzi nami dvoma sa niečo zmení?

Pozrela naňho a ruky — zrazené krídla sa vládali vzchopil ešte k poslednému gestu: otvorila dvere.

ZLEPŠOVAT HOSPODÁRENIE ROL'NÍCKYCH KRÚŽKOV

Uznesenia IV. sjazdu PZPR charakterizujú rolnicke krúžky ako hlavnú organizáciu sústreďujúcu úsilie sedliakov na celku výrobných a spoločenských problémov dediny. Vieme, že kvôli realizácii základných smerov poľnohospodárskej politiky je potrebná masová organizácia rolníkov. Takto organizáciou sú rolnicke krúžky, ktoré usporajú stále šíre výrobne potreby dediny a čo je veľmi dôležité, za obdobie svojej pôsobnosti získali si popretie sedliackých mäs. Svedčia o tom čísla. Keď v roku 1956 jestvovali 1.700 rolnicke krúžky počítajúce okolo 60 tis. členov, to koncom roku 1963 ich počet stúpol na viac ako 30 tis. a počet členov stúpol na skoro 1 milión 250 tis. V I. kvartále t.r. do rolnickej krúžkov zapísalo sa okolo 90 tis. sedliakov.

Organizátorské hnutie rolnickej krúžkov na dedine nebolo samočinné. O vzniku na tej alebo inej dedine rolnickej krúžku — a rozhodovali teda predovšetkým elementy plnej dobrovoľnosti — rozhodovala rada čintelov o ktorých musíme spomenúť. Predovšetkým všetci sedliaci si uvedomili že bez ich vlastnej organizácie nemôže byť ani reč o pozdvihnutí poľnohospodárkej výroby a ziskov dediny. Uvedomovacia práca, ktorú vedú politické a spoločenské organizácie, je svojho druhu hnacím motorem tohto hnutia. Na Spiši a Orave nemalú úlohu odohrala, najmä v rokoch 1957 — 1959 Sociálno-kultúrna spoľenosť Čechov a Slovákov ako aj časopis „Život“, ktorý vysvetľoval ciele a úlohy rolnickej krúžkov. Ale v konečnom efekte — ako sa ukázalo v praxi — správne hospodariaci rolnickej krúžok bol hlavným podnetom pre iných, že skutočne podľa mienky dediny stali sa tieto hlavnou odbornou organizáciou rolníkov. Takých dedín na Podhradí, ktoré by nemali rolnickej krúžok je málo, a dali by sa spočítať na prstoch jednej ruky.

Ked už máme takýto potenciálny stav, je správne poukázať na isté formy pôsobnosti, priažnivé pre ďalší rozvoj rolnickej krúžkov.

Aktuálne v hospodárení rolnickej krúžkov vysunuje sa do popredia záležitosť maximálneho využitia výrobných prostriedkov pri zaistení úplnej rentability.

Jednou zo základných podmienok rentovného hospodárenia rolnickej krúžkov je dosiahnutie najmenej 1000 pracovných hodín jednej traktorovo-strojovej súpravy ročne. Je nutné zlepšenie súprav strojov spôsobilých pre prácu v konkrétnych podmienkach. Tento element je dôležitý najmä v horských podmienkach.

Je tiež treba dbať o údržbu traktorov a strojov, zaistif ich stálu pracovnú pohotovosť, rýchle odstraňovať malé poruchy, čo bude mať neväčší vplyv na zníženie nákladov generálnych oprav a konečný efekt hospodárenia rolnickej krúžku.

Rolnicke krúžky na Spiši a Orave majú k dispozícii dosť značný počet mláďacích agregátov. Preto je treba spolu s GRN vypracovať harmonogram využívania týchto mláďačiek, ktoré vlastnia rolnickej krúžky a zaistif týmto spôsobom ich plne využitie.

Co je nutné a čo by mali urobiť správy rolnickej krúžkov?

Každý rolnickej krúžok mal by vypracovať plán činnosti zaistifúc i.o.:

• uzavieranie dohôd so sedliakmi na strojové služby v poľnohospodárskych prách. Tieto dohody mali by rolníkom zaistifovať vykonanie v termíne patričných prác. Pri uzavieraní dohôd malo by sa prihlásiť k záujmom členov rolnickej krúžkov a ostatných sedliakov, čo bude mať svoj vplyv na ziskávanie nových členov krúžku.

• zamestnanie v krúžkoch vlastniacich viac ako 4 traktorové súpravy mechanika-dispozítora, ktorého úlohou bude starostlivosť o zaistenie patričnej organizácie práce strojov a ľudí, uzavieranie dohôd, zaistenie údržby a odstraňovanie na mieste malých porúch. Dispozitorom mal byť skúsený traktoričista, činiteľ krúžku, ktorý

má nutne potrebné odborné kvalifikácie.

• rolnicke krúžky v opretí o Spôsobisko Uslugowo-Wytwórcze a vlastné údržbárne mali by rozvíjať služby pre sedliakov aj v obore opravy konškého náradia. Toto umožní lepšiu prípravu konškých strojov na jesenné práce a súčasne krúžok bude mať z tohto titulu dodatočne finančné zisky.

Bolo by tiež treba pouvažovať na schôdzach správy rolnickej krúžkov o rozvíjaní tiež aj služieb iného druhu potrebných na dedine.

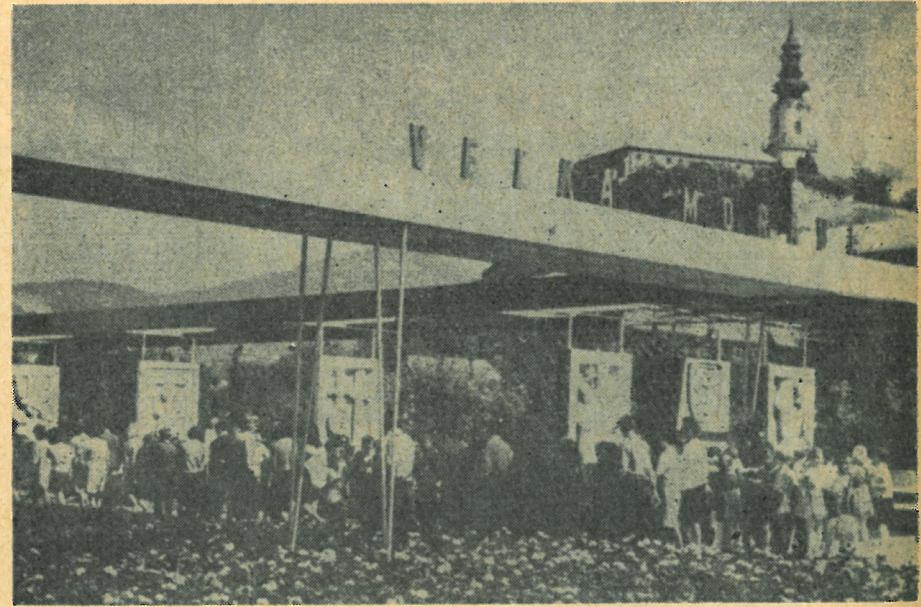
Uznesenia a patričné nariadenia vytvarajú podmienky napríklad pre rozvíjanie výroby stavebných materiálov, hnojivovej rašelinu a rašelinu pre vykúrovanie tam, kde sú pre toto podmienky, organizáciu spoločného chovu hydiny, stavbu studní a vodovodov na dedinách, ktoré pociújú fažkosti v zásobovaní vodom atď. Za týmto účelom národné výbory a svázy rolnickej krúžkov budú oprávnené využívať dokonca do výšky 50% prostriedky z fondu rozvoja poľnohospodárstva, ktorý sa nachádza v dispozícii rolnickej krúžkov na horeuvezené účely. Ale aj teda je potrebná iniciatíva a premyšľaná plánovaná činnosť členov a vedenia jednotlivých rolnickej krúžkov.

Týmito niekoľkými vetami je nemožné prediskutovať celej rady iných záležostí, ktoré sú podstatné pre ďalší rozvoj a upevňovanie odbornej sedliackej organizácie — rolnickej krúžkov. Domnievame sa, že diskusia, ktorá prebiehala pred IV. sjazdom PZPR a na výročno-volebných konferenciach rolnickej krúžkov v máji a júni t.r. pričinila sa k spreciavaní smeru rozvoja jednotlivých rolnickej krúžkov. Domnievame sa, že návrhy predložené na týchto schôdzach mali byť predjednané s celou vážnosťou. Samozrejme bude to záležať od aktivity všetkých členov rolnickej krúžku.

P. D.

VÝSTAVA V NITŘE

„VELKÁ MORAVA“

Již lóni si pripomněl celý svět významné 1100 leté jubileum príchodu byzantské cyrilometodéjské misie na Velkou Moravu. Oslavy jubilea byly v Československu zahájeny již lóni velkými lidovými manifestacemi na nejvýznamnejších velkomoravských nalezištích ve Starém Městě u Hronského Hradíšte a Na Valech u Mikulčic. V rámci oslav byla v Brně otevřena výstava „Velká Morava — tisíciletá tradice kultury a státu“, na níž bylo soustředěno velmi mnoho archeologického materiálu a která se těšila obrovskému zájmu nejen domácích, ale i zahraničních návštěvníků.

Letos pokračují tyto oslavy na Slovensku v Nitře, kde byla brněnská expozice instalována v Parku kultury a oddechu. Pořadatelem je Slovenská akademie věd a odbor školství a kultury Slovenské národní rady. Výstava na základě nových archeologic-

DVADSAT ROKOV POL'SKEJ

Zahraničná politika každého štátu je nielen jeho funkciou, je tiež kritériom a mierou suverenity. Najdôležitejšou vlastnosťou zahraničnej politiky mal by byť — realizmus. V našom storočí — čiže v atómové dobe — zahraničná politika nesie so sebou ešte dodatočne bremeno zodpovednosti, ktoré v minulosti — aj keď tiež jestvovalo — predsa nebolo tak vážne, lebo následky vojny nerysovali sa tak nihilistický ako súčasne. Zodpovednosť za upevnenie mieru.

V začiatkoch dejín dvadsaťročia poľskej zahraničnej politiky sú podpisy pod základným dokumentom. Naša zmluva o priateľstve so Sovietskym sväzom, náše nenarušiteľné spojenectvo, vypĺvajúce z ideologickej jednoty a tých istých politických snáh, stalo sa súčasne svedectvom našich mierových predpokladov, vyrastajúcich dvojnásobne — aj zo smerujúcej k upevneniu mieru sovietskej politiky celkove a najmä z poľských štátnych záujmov. Spojenectvo nielen vlád ale aj národov, spojenectvo vypĺvajúce z mnohletých zväzkov medzi pokrokovými ľuďmi obidvoch krajín a spoločného boja za víťazstvo socializmu, za víťazstvo pracujúceho ľudu. A preto od počiatku stala sa dôležitým a trvalým elementom rozmiestenia sil v Európe.

V období dvadsaťročia veľakrát sa písalo — a správne — o priažnivej a neznámej doteraz v našich dejinách okolnosti, že okolo seba máme nie nepriateľov ale priateľov, že naše hranice nie sú odníkial ohrozené a naopak — ich nedotknuteľ-

nosť je základnou podmienkou mieru v Európe. Podmienka potvrdená všetkými účastníkmi Varšavskej zmluvy.

Spájajú nás priateľské púta s Československom a z roku na rok pozorujeme stále výraznejšie prehľbovanie našej spolupráce a posílenie tejto na rôzne odvetvia života v prospech obidvoch národov. Domnievame sa, že v tejto spolupráci nesmierne dôležitým činiteľom je vzájomné poznanie sa a preto poľska verejná mienka je nemenne záinteresovaná v realizovaní každej iniciatívy, ktorá slúži tomuto poznávaniu. Mali sme ich v priebehu dvadsaťročia dosť veľa. Podobnosť našich jazykov a vďaka tomu možnosť dorozumenia sa, a počiatkov poľského štátu siahajúce dejiny našich stykov — vytvorili medzi nami veľmi silné vzťahy.

Novým a nesmierne priažnivým faktom našej zahraničnej politiky je obrovská — diametrálna — zmena, ktorá nastala v našom pomere k západnému susedovi. Utvorenie prvého v dejinách Nemecka demokratického štátu, dovolilo ustálenie vzájomného pomeru — tiež po prvýkrát v dejinách — na základoch priateľstva a spolupráce. Zgorzelecká zmluva, potvrdzujúca nový charakter poľsko-nemeckých hraníc — činiteľ stability a mieru v Európe — je dokumentom niesmiernej dôležitosti, vykračujúcim mimo záležitosť stykov medzi Poľskom a NDR. Je jedným z najdôležitejších elementov európskej bezpečnosti.

Výsledky tak hlboko siahajúceho porozumenia

medzi Poľskom a NDR, priateľstvo a spolupráca potvrdili, že medzi našimi národmi neexistuje nejaké biologické nepriateľstvo — ako to hľasa časť burzáznych historikov. Na pôde skoncovania s nacionálizmom a militarizmom, vnútorných premien, ktoré mali miesto v NDR, vytvoril sa typ vzájomných stykov, ktorý tým ostrejšie — kontrastne — stavia problém rozvoja udalostí v NSR.

AK by sme aj na chvíľu prijali — ostatne nepravdivé — predpoklady, že NSR pretrhla všetky svoje analógie, podobnosti s III. rišou, že sa odrezala od jej militaristickej a revolucionistickej politiky, že skoncovala s ľuďmi hitlerovského Nemecka, aj tak by stačila pôsobnosť a deklarácie dnešných kormidelníkov štátnej lode NSR, aby s celým presvedčením vytrhala pred nimi a bojovala proti nim.

Samozrejme myslí by sa ten, kto by predpokladal, že poľská zahraničná politika dvadsaťročia, ktoré práve uplyva, stavala nemeckú otázkou do popredia preto, že počítala s opakováním sa udalostí roku 1939. Iné je dnes nielen rozmiestenie síl, ale tiež i vzájomné závislosti a fažko by bolo si predstaviť, že NSR sama — tak ako Hitler — započne agresiu. Ak sledujeme rozvoj vnútornej a zahraničnej politiky západonemeckého štátu, veľmi ľahko môžeme sa začať obávať, že táto politika — ktorá nemenne stojí na základe konceptu studenej vojny — nielen že môže značne oneskoríť proces uvoľnenia v medzinárodných stykoch, ale že s plným vedomím môže spôsobiť situácie veľmi nebezpečné pre svetový mier, neod-

kých a historických nálezov je vystavovaná v novém svetle nejstarší a nejslavnější historii národa Československa.

Nitanská výstava je instalována na ploše 2500 m², rozsahem je tedy o 1000 m² větší, než byla výstava brněnská, neboť byla doplněna o výsledky bádání na Slovensku, především o nálezy, objevené v poslední době v samé Nitře, která byla významným politickým a hospodářským centrem Velkomoravské říše.

Na výstavě se návštěvník poučí v historickém přehledu o nejstarším osídlení československého území Slovanů, které pravděpodobně sahá až do 3. století n.l. Na východním Slovensku kultura t.zv. „prešovského typu“ je shodná s kulturou slovanských kmenů na sever od Karpat. Jiné slovanské kmeny pronikají pak v 5. stol. Moravskou bránou ke střednímu Dunaji a do jihozápadního Slovenska, přinášejíce s sebou kulturu „typu pražského“. Z této doby upoutají naši pozornost ukázky hrobové keramiky z Ponitří, Pohroní a Pomoraví, mimo ukázky z jižní Moravy. V 5. a 6. století se československé území zmocnily neslovanské vojenské družiny, které procházely slovanským územím mezi Dněprem a Dněstem a které přivedly další skupiny Slovanů. Jiné, rovněž neslovanské skupiny z Polabí se sporadicky usazovaly na jižní Moravě, jihozápadním Slovensku a v Panonii. Tyto družiny se zmocnily nadvlády nad slovanským lidem a udržely si ji až do příchodu Avarů. S jejich příchodem ukončují slovanskou migraci do Karpatské kotliny velké vojenské družiny Slovanů kolem roku 580. Slované pak bojují s Avary proti Byzancii a dokončují kolonizaci Balkánského poloostrova.

Z tohoto údobí nalezneme na výstavě hroby s kostrovým způsobem pochovávání mrtvých, s původními předměty které dokazují, že umělecké řemeslo našich předků bylo už v 6. a 7. století na vysokém stupni.

K zásadním změnám ve vývoji řemesla došlo v 8. století, kdy ve výrobě šperků zlato o stříbro nahrazuje bronzu.

Kostrová pohřebiště, jichž bylo v Karpatské kotlině odkryto přes 30 000

dokazují, že jde o kulturu slovanskou, která byla před tím mylně považována za avarskou. Z rozboru kostrových hrobů také vyplývá, že kultura v tomto období má vysloveně třídní charakter a že výrobní a společenské vztahy mají už feudalizační ráz. Proto po pádu Avarské říše tu nebylo už žádných překážek pro vznik nadkmennových státních útvarů, jakými později bylo knížectví moravské a nitranské, jejichž spojením vznikl okolo roku 830 mohutný stát, který拜zantský císař Konstantin Porfyrogenetos nazýval Velkou Moravou.

Archeologický výzkum se po roce 1948 soustředil na významná politicko-vojenská a hospodářská velkomoravská centra a dosáhl velmi významných výsledků zvláště na jižní Moravě. Na Slovensku střediskem zájmu zůstává Nitra s okolím, dále Děčín, bratislavský hrad, Neštich pri Jura, Pobedim u Piešťan a Biňa na dolním toku Hronu.

Výstava dnes disponuje rozsáhlým archeologickým materiálem, který dovoluje osvětlit a zhodnotit život Velké Moravy. Z písemných pramenů víme, že na Velké Moravě existovala sice méně početná, ale zato bohatá a vojensky mocná vládnoucí vrstva, pro kterou pracoval vesnický lid, řemeslníci a v bojích zajatí nepřátelé.

Na upevnění feudálních vztahů se podílelo nemálo křesťanství. Už dálno před příchodem cyrilometodsksé mise sem pronikali kněží z Bavor a Itálie. Plně to potvrzuje nález 17 kostelů na Moravě a na Slovensku.

Politický účel sledovala ovšem i mise byzantská, povolaná na Velkou Moravu Rostislavem. Jejím úkolem bylo upevňovat politickou samostatnost Velké Moravy. Mise vytvořila nové slovanské písmo, písemnictví a kulturu, které odehrály progresivní roli a jejich celoevropský význam je potvrzen pokračováním u jižních a západních Slovanů i po odchodu mise z Velké Moravy. Proto také výstava v Nitře věnuje značnou pozornost misi a jejím ohlasům v literatuře a umění a zdůrazňuje úlohu, kterou tyto historické faktory sehrály v nařízení národního sebevědomí obou národů Československa.

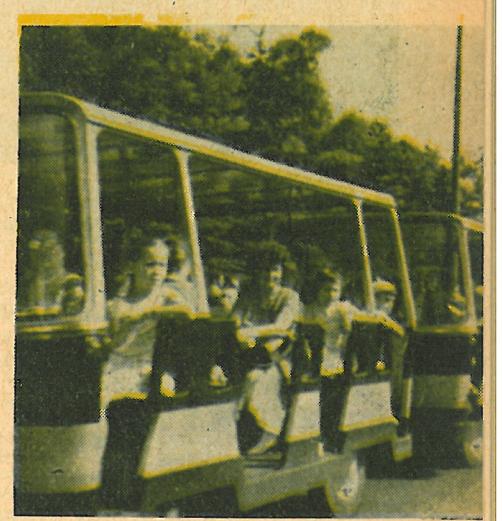
MOJMÍR ŠEVČÍK

Redaktori „Života“ Adam Chalupec a Marian Kaškiewicz navštívili niekoľké Rudovodemokratické krajiny. Výsledky týchto návštěv — fotoreportáže — uverejníme v niekoľkých najbližších číslach nášho časopisu.

Predovšetkým čitatelia zoznámia sa so zaujímavosťami Československa. Tuna cesta reportéra viedla alejami zrelých čerešní od Modry cez Moravský kras, Jihlavu, Prahu až po Karlštejn.

Keď Modra tak víno. Preto aj návšteva u inž. Farkaša — riaditeľa Ústavu pre výskum vína. Ďalej pred nami Moravský kras — krajina ležiaca medzi Blanskom a Sloupami. Pohľad na priepasť pomenovanu Macocha, hlbokú 138 m. Na jej dne teče podzemná rieka Punkva. Dozviete sa tiež o výprave touto podzemnou riekou.

Okrem toho vela zaujímavosti, faktov, komentárov a fotografií z ČSSR, Maďarska, Rumunska a Bulharska. Kedy? Už v najbližších číslach „Života“.

Pocaľuj mnie choć jeden raz!

Slova:
ROMAN SADOWSKI
Muzyka:
ROMUALD ZYLIŃSKI

Ide mała dróżka
przez szeroki świat.
Siofice mnie całuje
i całuje mnie wiatr.
Kwiaty mnie całują,
każdej trawki żółźlio,
a ty nie, a ty nie,
więc pocałuj mnie, no!

Refran:
Pocałuj mnie
choć jeden raz,
nim przyjdzie ktoś,
zobaczy nas.
Pocałuj mnie
jak jeszcze nikt,
pozwalam przecież ci!
Całują się
dwa lisicki bzu
i z cieniem cień
aż brak im tchu.
Całują się
i chmurki dwie,
a my wciąż nie i nie.
Patrzysz tak nieśmiało
mileczysz jak ten głąz,
a tu czas ucieka,
a tu wracają nam czasy.
Wróbel na gałęzi
już ci daje znak,
a ty nie, nie i nie,
wciąż odwagi ci brak.
Refran:

Pocałuj mnie... itd
aż brak im tchu
...
Całuję się
tu jeszczé ktoś —
no przestań, przestań, dość!

ZAHRAÑICNEJ POLITIKY

vratiteľné udalosti s mocnými zápalnými vlastnosťami. A práve toto je problém, ktorý dávno zbadala a ktorý usiluje sa neutralizovať polská zahraničná politika.

Uvedomujúc si, aký dlhý čas bude si vyžadovať realizácia úplného a všeobecného odzbrojenia — čas, ktorý môže byť využitý rôznymi dobrodruhmi — navrhli sme čiastočné riešenie. Ústredné miesto zaobrába tunu koncepcia, ktorú poznáme ako plán Rapackého čiže utvorenie v strednej Európe bezatomovej oblasti a obmedzených zbrojení. Autori tohto plánu stali na stanovisku, že v čiastočných riešeniach smerujúcich k odzbrojeniu a zatiaľ zavádzajúcich stav istého rozriedenia zbrojení, je treba zahrnúť predovšetkým tie oblasti, v ktorých sa stýkajú sily NATO a Varšavského paktu, to znamená oblasti mimoriadne poddajných na zápalné procesy. A nakoľko práve v takejto oblasti nachádza sa Poľsko, Československo, NDR a NSR — predovšetkým tieto krajinu je treba zahrnúť do pôsobenia týchto čiastočných riešení.

Plán Rapackého urobil veľkú medzinárodnú karieru. Poľská idea utvorenia bezatomovej oblasti bola podchytaná mnohými inými krajinami a vládami. Škandinávské štaty a Baltické more, Baltský poloostrov a Blízky východ, Stredozemné more a celá Afrika, Latinská Amerika — toto sú rajóny, ktoré mali by byť zahrnuté do bezatomových oblastí.

Vláda PRL považuje plán Rapackého za naďalej aktuálny. Nazdáva sa však, že nebolo by

rozumnou vecou, v očakávaní na priaznivé výsledky svojich úsilí, pasívne hľadieť na preteky v zbrojení a najmä nukleárnych zbrojení v tej oblasti sveta, ktoréj význam — vraciac slovami min. Rapackého — pre ďalšie osudy mieru nemožno podceňovať.

Súčasne, keď v bližšej alebo ďalšej budúcnosti rysujú sa možnosti porozumenia v mnohých otázkach, vedúci činitelia našej politiky uznali za veľmi dôležité — zadržanie nukleárnych zbrojení v strednej Európe.

Druhá poľská iniciatíva, ktorú verejná mienka pomenovala už plánom Gomułku, nakoľko po prvýkrát predložil túto koncepciu vo svojom prejave v Plocku 28. decembra 1963 — navrhuje zmrazenie jaderných a termojaderných zbrojení v Poľsku, Československu, NDR a NSR. Predmetom zmrzenia boli by jaderné a termojaderné náklady všetkých druhov bez ohľadu na spôsob ich používania alebo prenášania.

Nová poľská iniciatíva je výrazom konzervatívnych snah našej diplomacie po najdení riešení, ktoré by sa pričinili k zlepšeniu medzinárodnej situácie. Neobvykle dôležitou vlastnosťou našich iniciatív je reálne hodnotenie politickej situácie vo svete.

Plán Gomułku nenarušuje rovnovahu sil, smreuje do cieľa najjednoduchšími prostriedkami, lebo dovoľuje vyhnúť sa zamotaným technickým diskusiam na tému kontrole. Sú to jeho dôležité a veľmi cenné vlastnosti.

Prijatie poľského návrhu neznamená, že nahromadené v oblasti uvedených krajín zásoby nukleárnych zbraní boli by likvidované, ale znamená, že situácia nebude sa v tom rajóne zhoršovať, čo má podstatný význam vojenský, politický a psychologický. Uspiehalo by to realizáciu mnohých iných konstruktívnych návrhov smerujúcich k zmierneniu napätia a odzbrojeniu.

Systém dozoru a záruky navrhovaný Poľskom presne zodpovedá účelom plánu. Kontrola ma znemožniť narušovanie rozhodnutí týkajúcich sa tak výroby jadrových zbraní ako aj ich prevádzky.

Tak plán vytvorenia bezatomovej oblasti ako aj plán zmrzenia jadrových a termojadrových zbrojení vyplývajú z hľbokej starostlivosti o mier a bezpečnosť Európy, to znamená celého sveta.

V našej zahraničnej politike riadime sa záujmami Poľska, ktoré pre svoj rozvoj potrebuje upevnenej bezpečnosti a mieru. Riadime sa tiež triedou medzinárodnou solidaritou. Ako vidíme naša politika opiera sa na troch základných zásadach:

v pomere k socialistickým krajinám — jednota; v pomere k národom bojujúcim za oslobodenie z každej koloniálnej alebo neokoloniálnej závislosti — solidarita;

v pomere k všetkým iným štátom s odlišnými hospodárskymi systémami — mierové spolunažívanie.

TADEUSZ ROJEK

DRUHÝ MESIAC

Mala by si mať stáleho lekára a navštěvoval ho každý druhý mesiac. Môžeš normálne pracovať, ale musíš dávať na seba pozor: vystríhaj sa nosit ľahké predmety, najmä pred sebou, príliš dlho zohýnať sa, chodiť na vysokých podpätkoch. Treba kontrolovať váhu. V prvých mesiacoch sa pribera obyčajne 40 dkg. Vyvaruj sa röntgenových lúčov.

TRETI MESIAC

Kúp si látku na šaty, ktoré budeš nosiť niekoľko mesiacov. Vyber si taký strih, aby šaty bolo možné obmieňať rôznymi doplnkami. Treba si obstarat dve dobré podprsenky, ktoré netlačia, ale zabraňujú zdeformovaniu poprsia. Ramienka majú

Prečítaj si ich. Človek sa bojí iba toho, čo nepozná.

SIESTY MESIAC

Staraj sa o chrup. Musíš systematicky chodiť k zubárovi. Jedz menšie porcie, ale častejšie. V posledných mesiacoch tehotenstva jedz syr, vajíčka, ryby, čierny chlieb, mlieko, zeleninu. Dbaj na svoj zovňajšok.

SIEDMY MESIAC

Horšie spíš, lebo sa ti zle leží. Tu je rada: ulož sa na pravý bok, pravú ruku si podlož pod hlavu. Ľavá ruka spočívava pozdĺž tela, ľavá noha ohnutá v kolene, pravá vystretá. Neštáčaj si hrudník. Aby si predišla tehotenským trhlinám na pokožke, maš si od siedmeho mesiaca ráno i

DEVÄŤ MESIACOV ŠTUDIA

Predpoklady sa stali istotou, potvrdenou lekárom. Keď si sa spýtala gynikologa, ako sa máš teraz správať, povedal ti: Ako zdravá žena, ale... A o tomto „ale“ chceli by sme si pohovoriť obšírenejšie.

PRVÝ MESIAC

Ráno pri vstávaní cítiš nevoľnosť. Mala by si ešte poležačky zjest sušár po prípade kúsok suchej žemle a vypíť trochu ovocnej šťavy. Od samého začiatku tehotenstva treba venovať zvýšenú pozornosť zažívaniu. Pri zácphe najlepším prostredkom je pohár teplej vody nalačno. Mäsi sa stravovať výživne, ale nie za dvoch. Alkoholu sa úplne vyvarovať. Bez lekárskej rady neužívaj nijaké lieky ani injekcie. Tieto obmedzenia platia do konca tehotenstva.

Byť široké, podšité mäkkým flanecom.

STVRTÝ MESIAC

Do konca tehotenstva snaž sa každodenne prechádzať na čerstvom vzduchu aspoň hodinu. Nauč sa zhlboka dýchať. Keď trpiš nespavosťou, neužívaj nijaké prostriedky. Najlepším liekom sú malé dúšky horúceho mlieka, osladeneho medom. Zvýšenú starostlivosť venuj vlasom.

Byť široké, podšité mäkkým flanecom.

Nevoľnosť a závraty, ktoré sa trápia už ráno v prvých troch mesiacoch, obyčajne prestanú. Ukázalo sa niečo iné — únava noh. Aby si predchádzala kŕčovým žilám a umožnila noham lepší odpočinok, pri ležiacej polohe si ich vlož vysšie. Je veľa brožúrok o zmenach organizmu počas tehotenstva i o priebehu pôrodu.

Večer pri umývaní kruhovitými pochybmi masírovať bricho i prsia mäkkou hubkou.

OSMY MESIAC

Nepočúvaj tety a susedky, keď rozprávajú o komplikovaných pôrodoch. Umývaj sa len pod teploú sprchou a dávaj pozor, aby si sa pri umývaní nepošmykla. Pamätaj, že nervózna žena je pri pôrode slabšia ako odpočinutá.

DEVIATY MESIAC

Ulož výbavičku na osobitné miesto v skriňi. Dohovor sa s najbližším, aké meno má diefa. Štastnú otcovia sú náklonní robíť hľaposti.

Nezabudni mužovi povedať, aké šaty ti má priniesť, keď pôjdeš z nemocnice, aby ti náhodou nedoniesol tehotenské, ktoré sa ti už dokonale protivili.

AKO NAJJEDNODUCHŠIE VYPOČÍTAŤ TERMÍN PÔRODU?

Najjednoduchší spôsob vypadá takto: k prvemu dňu poslednej menštriacie pripočítavame 7 dni a 40

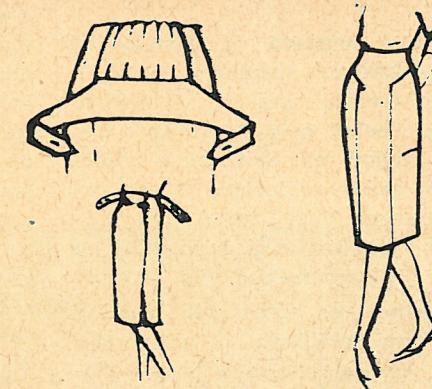
týždňov (alebo 9 kalendárnych mesiacov). Môže sa aj inak — k prvemu dňu poslednej menštriacie pripočítavať 7 dní a 40

počítať 7 dní a odpočítať 3 mesiace. Ak menštrúacia bola 2 januára, tak pri prvej ako aj druhej metóde vypočítavania, termín pôrodu pripadá na 9. októbra.

Milé čitateľky!

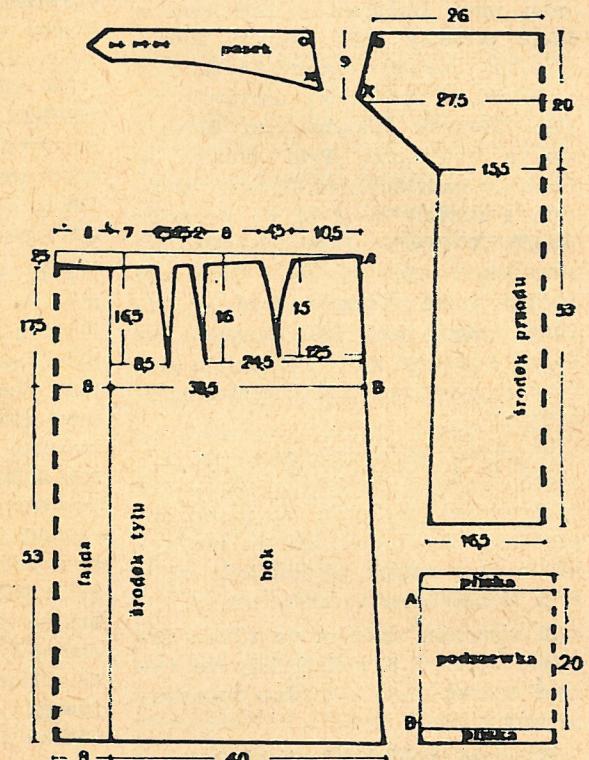
Vyhovujúc Vašim želaniam, začíname týmto číslom uverejňovať na tejto strane materiále len pre ženy. Redakcia by si priala, aby sa čitačky stali spoluredaktormi tejto ich stránky. Preto čakáme nielen Vaše listy s poznámkami a návrhmi, ale tiež materiály na uverejnenie. Podelite sa s inými svojimi skúsenosťami.

SZYJEMY SAME

Na usycie takej spôdnice potreba 1 m 10 cm materiálu o šírko 1 m 40 cm. Spôdnica ma zašitou faldu z tylu, ktorá možna zaszyť od pasa do bieder lub tylko zaprasovať i prizpať v pasie na guzik. Tyli boki dopasované sú v talii zaszytym zaszewkami. Przód sukienki ma pionové ciecia, zaszyte od dolu do bieder. Široká časť produ powyżej bieder jest poszerzona i ścięta ukośnie dochodzi aż do boków. Tę część przedu spódnic wykańczamy osobno, podszywając cienką podszewką, ale do boków doszywamy jeszcze kawałki paska wykoniętego na jednym końcu paroma obdziernymi dziurkami, a na drugim odpowiednia do dziurek ilością guzików. Pozostaje jeszcze do wykończenia spód góry przedu. Do brzegu spódnic ozaczonym literami A i B przyszywamy przodzili z podszewkami, u góry i u dolu zaokrąglamy pliszkę do wciagnięcia gumki. To wszystko. Po włożeniu spódnic na figurę, przymarszczamy przodzik z podszewkami, nakrywamy zwijsającym luźno, osobno wykończonym przodem spódnicę z materiału i zapinamy z tyłu na guziki.

Wykrój spódnic przystosowany jest na figurę o obwodzie bioder 100 cm. Latwo jednak można wykrój dopasować i do innych wymiarów przez dodanie lub odjęcie kilku centymetrów z przodu lub z tyłu.

Tak si on vzal svoju valašku, priviazel sa na ten povraz a dlho, a dlho dolu letel, kým do toho podzemného sveta nedoletel.

Keď už bol tam dolu, nevedel, kde sa má podieť, lebo bola veliká tma. Len naraz ohľásil sa niečo z ním:

„Daj mi moju bradu!“

„Aha“, povedá, „ty si to vtáčik! Ved' ja ti ju dám, keď ma najprv ku najstaršej princezne zavedieš.“

Laktibrada sa zaradoval že svoju bradu dostane, s radosťou ho viedol tým peklom. Tu všetko tma a pusto. Iba raz už potom sa im zablyšťalo jedno malo svetielce, aj to veľmi ďaleko.

„No, chod“, povedá mu Laktibrada, „proti svetlu, tam nájdete tú najstaršiu a bradu mi daj!“

„Este ti ju teraz nedám; musíš ma tu dočkať. Ved' ti potom poviem, čo máš robiť.“

Laktibrada tam čakal a Lomidrevo šiel proti tomu svetu. Dlho mu ono len takô malo bolo, až naposlledok videl jeden medený zámok pred sebou, ktorý naširoko, nadaleko, tak svietil a na stračacej nohe triasol, takže niak nebolo možno do neho. Lomidrevo ale dupol raz nohou, a hned zámok zastal. V ňom bola tá najstaršia kráľova dcéra a vyšívala. Ako Lomidrevo dnu vnišiel, veľmi sa preľakla, že človeka videla.

„Človeče“, povedá mu, „kdeže si sa ty tu vzal? Ved' tu nikdy ani vtáčka ani letáčka nebolo chyrovať!“

„Nuž prišiel som vás vyslobodiť!“

„Ach, akože by si ty mňa vyslobodil, ved' ja mám muža šarkána so šesť hlavami, ten ako fa tu zastihne, priam plameňom na teba zadúchne, upere čea fa a zje“. „Ej horký zje, ved' mám valašku“. „No keďže je už tak, že si trúfaš s ním sa spro-

bovať, na ti tento pohár vína, vypí ho; naraz mocnejší budeš. A skry sa za dvere, lebo len stočko, že je môj muž nie tu, ta šiel si na tri míle včely opáčiť!“

A v tom cupol šesťcentový buzogáň na dvor, ktorý si šarkan popredku domov zahodil, keď sa od včiel poohnal. Lomidrevo vyšiel na dvor, chytal buzogáň a na deväť mil ho naspäť zalúčil. Šarkan si hned pomysel, že to už dákeho gazdu musí v dome mať, vrátil sa preň a mrzel sa, že si ho musel na pleci domov niesť. Príde domov na-

jedovaný, len sa mu tak valil plameň z pyskov, zaňuchal všetky kúty a zareval:

„Fuj, žena, človečina smrdí. Sem s ňou, nech ju zjem!“

„Ach, kdeže by sa ti tu človek vzal? Ved' vieš, že tu nikdy človeka nebolo, ani nebude!“

„No, nič nehovor, len sem s ním kde je koľvek, lebo ak nie, priam teba zjem!“

Vtom vyskočil Lomidrevo spoza dverí a smelo sa postavi pred neho.

„Tu som“, povedá, „čo chceš so mnou?“

„Hm!“ rozmysel sa drak keď Lomidrevo s valaškou pred sebou videl.

„Či si to ty, čo si ten môj buzogáň naspäť zahodil?“

„Ja veru, a prišiel som sa sprobovať s tebou!“

„No, keďže je tak, nahľadíme sa. Ale si musíme najprv zajest, potom sa pôjdeme na môj tok pa-

sovať. Ženo, daj nám dačo pod zuby!“

Princezná vstala a doniesla olovený chlieb a drevnený nôž a položila na stôl. Drak ho vzal a ponúkal Lomidrevo, aby si odkrojil.

„Ja twoj chlieb“, povedá Lomidrevo, „nepotrebujem; ale ty ak si lačný, zajedz si a posilni sa!“

Drak si odvalil kruch oloveného chleba a zjedol, ako by ho bol spálil.

„No, či si už hotový?“ spýta sa Lomidrevo.

„Už!“ povie drak, „podčme na môj tok.“

Vyšli na tok, ten bol miesto hliny olovom zatiaľ.

„Ulap ma a vraz ma, koľko vládzeš do toho olova?“, povie drak.

Lomidrevo sa nedal nukaf. Chytal draka a vrazil ho do olova až po páš. Drak vyskočil a vrazil Lomidrevo vyše páša. Lomidrevo z olova vyskočil polahku a mrštil milým drakom naspäť, že mu iba tých šesť hláv von z olova trčalo. Tu schytal svoju valašku, tie hlavy mu poodtínal a na märne kusy rozsekal.

Princezná sa mu nemohla dosť naďakovať, že ju od toho draka oslobodil; prosila ho, aby už teraz len von utekali z toho pekla, že mu u jej otca dobré bude.

„Nie tak“, hovoril Lomidrevo, „ja ešte musím aj twoje sestry oslobodiť. Len potom sa vrátíme k otcovi; ale teba musím najprv na bezpečné miesto odprevaďať. Len zober, čo máš a môžeš z toho zámku.“

Dosť sa mu ona naprosila, aby ďalej nešiel, že sú jej sestry ešte horším drakom v moci a že by tam zahynul, on sa jej odprosil nedal. Tak ona vzala ponad dverí jeden medený prútik, šíbla ním zámok, a ten hned sa im premenil na krásno medené jablkó so všetkým bohatstvom, čo v ňom bolo. To si Lomidrevo odložil do kapsy a pobrali sa ku diere.

(POKRAČOVANIE NASLEDUJE)

Zíjem v mojej dedinke Ľapsze Nižne od malička. Dlhho nič sa nedialo, len rok 1954 istý pekný, jemný, slnečný deň nastal v mojej dedinke prevrat. V novembri konala sa veľká slávnosť na ktorú čakala celá dedina a všetci obyvatelia. Tieto novembrové dni prevrat, to sú dni ako by hranicené medzi petrolejovou lampu a elektrickou žiarovkou. Práve v týchto dňoch zažiarilo elektrické svetlo na ktoré sme netreplivo a s napäťom čakali. Elektrické svetlo vzbudilo u obyvateľov a najmä u detí neopisateľnú radosť. Od tejto chvíle dedinský život sa zlepšil. Deti môžu sa učiť alebo prečítať si dobrú knihu nie pri svetle petrolejovej lampy ako voľakedy, ale pri jasnom svetle elektrickej žiarovky. Veľmi mnohí gazdovia kúpili si rádioprijímače a dokonca sú na našej dedinke aj televízory. Okrem týchto kultúrnych rozptýlení prúd je tiež veľmi užitočný v hospodárstve. Práve na jeseň prvýkrát mlášačku pohol elektrický prúd. Pamätám sa, keď som bola malá, mlátilo se celú zimu cez pamí, potom kieratom, potom motorom poháňaným ropou a konečne elektrickým prúdom. Je pravdu, že aj teraz sa používajú nafotové motory, ale preváža elektrický motor. Takto by sme mohli do nekonečna dávať príklady, ktoré ukazujú zlepšenie situácie na dedine, zlepšenie životnej úrovne rolníka, gazdín a matiek, ktorým v domáčich práciach pomáhajú také stroje ako práčka, ladnička, elektrická žehlička, elektrická kuchynka atď.

ZOFIA SOWA
Ľapsze Nižne

FILMOVÁ foto-HÁDANKA

Herec, ktorého dnes prezentujeme má za sebou veľa vydarených úloh vo filmech. Známy je tiež tým, že nadovšetko si ceni svoje hobby, ktorým je chov. Často ho vidíme na fotografiach z jeho vlastnej farmy v „spoločnosti“ sympatických... krávičiek.

Úlohou čitateľov bude napísat nám, akéj národnosti je herc, ktorého vidite na fotografií.

Rozluštenie zasielajte do 20. augusta 1964 na adresu redakcie. Čakajú vás knižné odmeny.

Rozluštenie filmovej foto-hádanky z čísla 6/64:

Fotografia je z poľského filmu „Dva žebra Adama“.

Odmeny vylúčovali: E. PAKOS — Lipnica Mała, A. LOJEK — Krempechy.

RADY ♦ PORADY ♦ RADY ♦ PORADY ♦ RADY

JAK ZWALCZAĆ ZARAŻE ZIEMNIACZANĄ?

Zaraża ziemniaczana jest najczęściej spotykana choroba ziemniaków wywoływana przez grzyby. Występuje na terenie całego kraju. Choroba ta atakuje zwykle rośliny już wyrośnięte. Początkowo na liściach występują żółte plamy, które następnie brunatniają i czernią. Plamy rozszerzają się szybko przechodząc z liści na łodygi. Liście oraz całe rośliny zamierają, kiedy nie wykształcają się normalnie, co powoduje straty w plonach.

Zródłem zarazy najczęściej są stare liany lub chore sadzeniaki. Rozwojowi choroby sprzyja przede wszystkim wilgotna i ciepła pogoda. Najbardziej niebezpieczne są obfite lipcowe opady. Sucha lato zaś przeciwdziała rozprzestrzenianiu się choroby.

Zwalczanie zarazy polega przede wszystkim na uprawianiu odpornych nanią odmian. Następnie, skutecznym jest również opryskiwanie ziemniaków w początkach ukazania się choroby 1% ciecza bordoską i 2-3 krotnie powtarzanie tego zabiegu. Z nowoczesniejszych chemicznych środków grzybobójczych używamy Miedzianu 30%, Miedzianu 50% i Cynkotoku.

CO TO SĄ WADY GŁÓWNE I JAKA JEST RÓZNICA MIĘDZY WADAMI GŁÓWNYMI A ZWROTNYMI?

Kupno zwierzęcia jest dla gospodarstwa poważnym wydarzeniem, gdyž pociąga ono za sobą zwykłe duże wydatki pieniężne. Zdarzają się wypadki, że sprzedający celowo ukrywa wady zwierzęcia chcąc pobrać wyższą cenę. Kupujący zaś narażony jest na to, že nie osiągnie ze zwierzęcia takich korzyści jakich się spodziewał.

Prawo występuje wówczas w obronie poszkodowanego i jeśli sprzedający zapewni, że zwierzę jest zdrowe — nakazuje mu pokrycie strat.

Są jednak takie wady, za które sprzedający odpowiada bez względu na to, czy zapewni kupującemu o zdrowiu zwierzęcia czy też nie. Te właśnie wady noszą nazwę wad głównych, czyli zwrotnych, a prawo nakłada na sprzedającego obowiązek gwar-

Choroba występuje również na pomidorach, których liście zostają w ten sam sposób porażone jak liście ziemniaków, a na owocach pojawiają się plamy. Pomidory w miejscach tych są ciemniejsze, zapadnięte i twarde.

CO TO JEST AEROSOL-WANIE? JAKIE MA ZNACZENIE?

Przeprawdzenie zabiegu aerosolowania polega na pokryciu chromionych roślin warstwą środka chemicznego dla zabezpieczenia ich przed porażeniem bądź dla zwalczania szkodników, chorób czy chwastów. Ogólne zasady są więc takie same jak przy opylaniu lub opryskiwaniu. Różnica jest tylko w tym, że aerosolowanie uzyskujemy przez bardzo silne rozdrobnienie ciecza i całkowite usunięcie wody jako substancji balastowej. Przy stosowaniu aerosolowania ilość ciecza koniecznej do wykonania zabiegu jest bardzo mała, wy-

nosi od kilku do kilkunastu litrów na hektar. Balast wodny jest całkowicie zbędny w związku z czym wydajność pracy jest bardzo duża. Pokrycie roślin osadem jest bardzo równomiernie, cząstki osadu bardzo drobne, odporność na zmiany przez deszcze bardzo duża.

Aerosolowanie ma również swoje cechy ujemne, np. duża zależność od pogody w czasie wykonywania zabiegu oraz niebezpieczeństwo silnego zniszczenia kropelek ciecza nawet przy bardzo słabym podmuchu wiatru. Łatwo może spowodować poparzenie roślin.

Na ogół jednak można stwierdzić, że aerosolowanie, które jest na razie ostatnim „krzykiem mody“ w ochronie roślin może mieć dużą przyczynę.

NA CZYM POLEGA WALKA BAKTERIJNA PRZECIW GRYZONIOM POLNYM?

W 1947 i 1950 roku, w latach masowego pojawienia się gryzoni zastosowano w Polsce przeciw nim walkę bakteryjną.

Polega ona na tym, że płynne kultury bakterii tyfusu mysiego mieszają się z zeszutowanym ziarnem pszenicy lub płatkami owsianymi czy jęczmiennymi. Przygotowaną

przynętę wkłada się możliwie głęboko do nor gryzonów, w odległości przynajmniej 2 km od zagrod, wód bieżących i dróg dla uniknięcia zatrucia ludzi i zwierząt domowych. Personel zatrudniony przy akcji tego rodzaju musi być zaszczepiony oraz powinien zachowywać przy pracy jak największą ostrożność.

W praktyce bakterie stosowane jeszcze do zwalczania owadów, przede wszystkim szarańczy. Pozytywne wyniki uzyskano w Meksyku, Argentynie, Tunisie. Wyhodowanymi bakteriami na pożywkach pitnych opryskiwano rośliny. Po spożyciu pożywki przez owady następuje zakażenie. Już po kilku godzinach pojawiają się zaburzenia przewodu pokarmowego. Tym sposobem w ciągu kilku dni osiągnięto załamanie się pojawu szarańczy.

Wyżej wymienione przykłady są przykładami stosowania metod walki biologicznej oznaczającej się na fakcie, że każdy gatunek jest atakowany przez jakieś inne gatunek. Prowadzenie walki biologicznej wymaga jednak dokładnej znajomości biologii i wymagań życiowych nie tylko szkodnika, ale i jego wrogów.

Inż. M. SZWEDO

wiednim terminie zawiadomić sprzedawcę o chorobie zauważonej u zakupionego zwierzęcia. Jest to tzw. termin zgłoszenia wady głównej. Jeśli sprzedający odmawia zwrotu pieniężny, nabywca może

wnieść sprawę do sądu z zapewnieniem, że w stu procentach ma sprawę wygraną. Ponizej podane choroby uznane są za wady główne (zwrotne): Dr H. MACZKA

Choroby objęte rękojmią	Termin rękojmii	Termin zgłoszenia	Termin skargi sądowej
BYDŁO:			
gruźlica otwarta	21 dni		
zaraza płucna	28 dni		
KONIE:			
dychawica	14 "		
dychawica swiszczała	14 "	7 dni od stwierdzenia	6 tygodni
nosacizna	21 "	od ostatniego	
ślepość miesięczna	14 "	choroby	
wartogłówienie	14 "	go dnia termiku	
tykawość	14 "	rękojmii	
SWINIE:			
pomór świń	14 "		
rożycy	3 "		
węgierzyca	14 "		
włośnica	14 "		
OWCE:			
świerzb	14 "		
wodnica ogólna	14 "		

sekany zelený petržlen, citronová štava.

Do rozpustněho masla zamiešame krupicovú múku a zalejeme mliekom. Na sporák za stáleho miešania odpárame na hustú kašu. Vychladnut posolíme a primiešame žltky, studené, uvarené pretreté zemiaky, petržlen, citronovú štavu a zláhču za-

sekany: Hovädzie mäso zomileme, pridáme na tuku oprážnený posekanú cibulku, sol, čierne korene a na kocky posekané na tvrdovo uvarené vajcia.

JABLKOVA REZA ZEMIAKOWE

Rozpočet pre viac osôb: 30 dkg múky, 10 dkg masti, 10 dkg práškového cukru, 1 prášok do pečiva, 15 dkg varených zemiakov, 1 vajce, 1 dkg masty na plech, 2 dkg cukru na posypanie, citronová kôra. Plnka: 30 dkg jablka, 5 dkg kŕstálového cukru, 1 dkg citronová kôra, 2 dkg postrúhaných oreškov.

Na doske rozdrobime v preosiatej múke mast, cukor, prášok do pečiva a prelisované uvarené zemiaky. Pridáme vajce, citronovú kôru a vypracujeme cesto, ktoré rozvalkáme. Na pomatený plech dômavou polovicu cesta, na ktorú rozložíme jablkovú plnku, prikryjeme druhou polovicou rozvalkaného cesta, potrieme vajcom a pečieme v strednej teplej rúre. Pri podávaní posypeme cukrom.

Plnka: Postrúhané jablko zmesíme s cukrom, škoricou, citronovou kôrou a postrúhanými zemiakmi.

ZEMIAKOVA POLIEVKА SO ZELENINOU

Rozpočet pre 4 osoby: voda, sól, 32 kg zemiakov, 8 dkg miešanej koreńovej zeleniny (petržlen, zeler, mrkvka), 2 dkg masti, 4 dkg múky, 2 dkg cibule, posekaný petržlen.

Na hrubšie rezance pokrájanou očistenú koreńovú zeleninu dusíme na zapenenej cibule. Zaprášime ju múkou a zalejeme vodom. Pridáme na rezance nakrájané očistene zemiaky, osolíme a nakoniec pridáme posekaný zelený petržlen.

ZEMIAKOVA KAŠA — FUČKA

Rozpočet pre 4 osoby: 20 dkg zemiakov, voda, sól, 20 dkg múky, 4 dkg masti, 4 dkg cibule.

Oliupané zemiaky dám do studenej vody. Vody dám len toľko, aby zemiaky boli iba ponorené. Rozvarené zemiaky v tejto vode roztačíme vareškou a za stáleho miešania zasypeme múkou, ktorým sa neutvorí hustá kaša. Kašu povaríme a podávame s cibulkou praženou na masti.

ZEMIAKOVE POSTÉTKY

Rozpočet pre 4 osoby: 4 1/2 dkg masla, 7 1/2 dkg krupicovej múky, 1 vajce, 1 dkg klobásy, 3 žltky, 12 dkg varených lisovaných zemiakov, sól, sneh, posyp.

Jednu polovicu očistených a na koliesku pokrájaných varených zemiakov poukľadáme na vymostený pekáč. Na drobno posekaný oprážnený cibulkou dám pomlet klobásu, premiešame a dám na zemiaky. Uložíme druhú polovicu zemiakov. V mlieku roztačíme celé vajcia, sól a posekaný zelený petržlen. Zemiaky zalejeme a dám za-

petržlen, citronová štava. Vypracujeme z neho štvorcely, ktoré plníme mäsovou plnkou, preklopíme a zlepíme trojrohé šafky. Pirôžky omotáme vo vajci a obalené v strúhanke opekáme na panviči s rozpáleným tukom.

ZEMIAKOVÉ PIROŽKY

Rozpočet pre viac osôb: 1/2 kg zemiakov, 10 dkg krupicovej múky, 1 vajce, 2 dkg tuku, 2 dkg strúhanky, 20 dkg hovädzieho mäsa, 2 dkg masti, 5 dkg cibule, 2 vajcia uvarené na tvrdovo, sól, čierne korenie.

Umyté zemiaky uvaríme, teplé očistíme a pretlačíme. Pridáme múku a vajce. Cesto vypracujeme a vyvalkáme. Vyvalkáme z neho štvorcely, ktoré plníme mäsovou plnkou, preklopíme a zlepíme trojrohé šafky. Pirôžky omotáme vo vajci a obalené v strúhanke opekáme na panviči s rozpáleným tukom.

Plnka: Postrúhané jablko zmesíme s cukrom, škoricou, citronovou kôrou a postrúhanými zemiakmi.

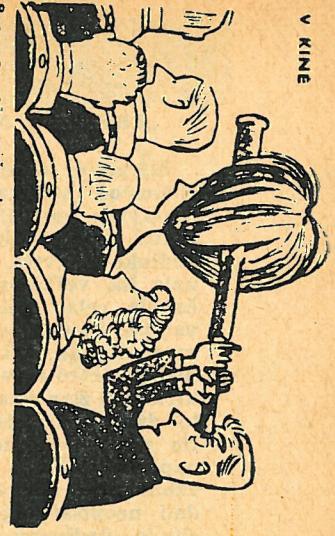
ZIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO-
KULTURALNE

NIE WIECIE JAK PORADZIC SOBIE W RÓZNYCH KLOPOTACH I NIEPOKOJĄCYCH WAS SPRAWACH? PISZCIE DO NAS NA ADRES: REDAKCJA „ŻYVOT” — WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE NR 37, I p. ODPWIADAMY NA PYTANIA W NUMERZE I LISTOWIE.

Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego. Redaguje Kolegium. Redaktor naczelny — Adam Chalupec, Z-ca red. nacz. — Marian Kaškiewicz. Redaktor graficzny — Danuta Tysowa. Redaktor techniczny — Jerzy Nocuń. Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wielka 12, tel. 28-24-11.

Zamówienia i przedpłaty na prenumeratę przyjmują do dnia 15 miesiąca poprzedzającego kwartał — urzędzy pocztowe, listonosze i placówki „Ruchu”. Można również zaprenumerować pismo dokonując wpłaty na konto PKO nr 1-6-10020 CKPiW „Ruch” Warszawa, ul. Srebrna 12. Ceny prenumeraty: kwartalny: 3 zł, półroczny: 6 zł. Prenumerata za granicą jest o 40% droższa. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wilcza 46, nr konta PKO 1-6-10024, nr tel. 849-58. Oddano do sklepu: 15.VII.1964 r. Podpisano do druku 15.VII.1964 r.

Druk: Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Wars

Počas no večere účasti

ZIARLIVOSŤ

V bybe zverolekára v Hollywoode zvoni telefón. Manželka zverolekára zdvigne sluchadlo. Zensky hlas sa pýta:

— Mohol by pán doktor ihned ku mne prist? Môj pes je chorý.

— Kto hovorí?

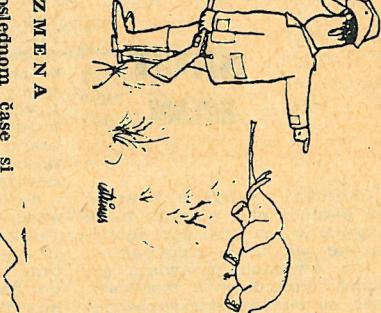
— Líz Taylor. Po chvíliku uvažovania manželka lekára vravi znešokojená:

— „Ziaj“, môj manžel lieči len mačky...

VÝBER

„Povedete mi prosím,“ obecala sa turista na domáceho objívana, „ktožko je vo vašom meste hotelov?“

„Domromady dva“, obrazil „A, ktorý z nich si mám vybrať?“ „Takže povedať“, radí domáci občan, „lebo v oboch prípadoch budete žietať, že ste si nevybrali ten druhý...“

druhý

deti? No prosím, susedove

netom!“

PRAVDOVRAVNOSŤ

„Janík, na kredenci som nechala dva zikuskys. Ako to, že je tam len jeden?“

„To pre tmu, mama. Ten druhý som totiž nevidel.“

ZMENA

V poslednom čase si výborne oblečená Zmenil si súdť svoj manžel zamestnanie?

— Nie, ja som zmeni-

la manžela.

druhý

NENAROCNÝ

„To vý hľadate prá-

cu?“

„Nie doslova; stačí mi aj zamestnanie...“

„Povol, miláčik, ty ma už nelubíš?“

Milionár Mook vstal z fotela, keď počul klo-
panie na dvere.

— Vstupte.

Do apartmánu vošlo mladé, elegantne oble-
čené dievča. Nevynačovalo sa minioriadou
krásou; skôr pôvabom, ktorému malo mužov
vedelo odolať.

„Ze tí! Pre druhý
pár si k nám ešte nikto
neprišiel...“

„Prosím vás, diho
možno nosiť tie to-
pánky?“ pyta sa kupu-
júci predavač.

— Ze tí! Pre druhý
pár si k nám ešte nikto
neprišiel...“

„Pán Mook? — spýtala sa neznáma.

— Ano. Cím vám možem postužiť?

— Samozrejme. Práca sa pýtať?

— Hľed sa presvedčiť — v jej očach za-
žiarili zvlášné plamienky. Obrátila sa a oto-
čila kľúč v zámke. Potom ho vytiahol a sia-
hniac rukavičky vložila všecko do kabelky.

— Milionár Mook vstal z fotela, keď počul klo-
panie na dvere.

— Vstupte.

Do apartmánu vošlo mladé, elegantne oble-
čené dievča. Nevynačovalo sa minioriadou
krásou; skôr pôvabom, ktorému malo mužov
vedelo odolať.

— Ze tí! Pre druhý
pár si k nám ešte nikto
neprišiel...“

„Pán Mook? — spýtala sa neznáma.

— Ano. Cím vám možem postužiť?

— Samozrejme. Práca sa pýtať?

— Hľed sa presvedčiť — v jej očach za-
žiarili zvlášné plamienky. Obrátila sa a oto-
čila kľúč v zámke. Potom ho vytiahol a sia-
hniac rukavičky vložila všecko do kabelky.

— Milionár Mook vstal z fotela, keď počul klo-
panie na dvere.

— Vstupte.

Do apartmánu vošlo mladé, elegantne oble-
čené dievča. Nevynačovalo sa minioriadou
krásou; skôr pôvabom, ktorému malo mužov
vedelo odolať.

— Ze tí! Pre druhý
pár si k nám ešte nikto
neprišiel...“

„Pán Mook? — spýtala sa neznáma.

— Ano. Cím vám možem postužiť?

— Samozrejme. Práca sa pýtať?

— Hľed sa presvedčiť — v jej očach za-
žiarili zvlášné plamienky. Obrátila sa a oto-
čila kľúč v zámke. Potom ho vytiahol a sia-
hniac rukavičky vložila všecko do kabelky.

— Milionár Mook vstal z fotela, keď počul klo-
panie na dvere.

— Vstupte.

Do apartmánu vošlo mladé, elegantne oble-
čené dievča. Nevynačovalo sa minioriadou
krásou; skôr pôvabom, ktorému malo mužov
vedelo odolať.

— Ze tí! Pre druhý
pár si k nám ešte nikto
neprišiel...“

„Pán Mook? — spýtala sa neznáma.

— Ano. Cím vám možem postužiť?

— Samozrejme. Práca sa pýtať?

— Hľed sa presvedčiť — v jej očach za-
žiarili zvlášné plamienky. Obrátila sa a oto-
čila kľúč v zámke. Potom ho vytiahol a sia-
hniac rukavičky vložila všecko do kabelky.

— Milionár Mook vstal z fotela, keď počul klo-
panie na dvere.

— Vstupte.

Do apartmánu vošlo mladé, elegantne oble-
čené dievča. Nevynačovalo sa minioriadou
krásou; skôr pôvabom, ktorému malo mužov
vedelo odolať.

— Ze tí! Pre druhý
pár si k nám ešte nikto
neprišiel...“

„Pán Mook? — spýtala sa neznáma.

— Ano. Cím vám možem postužiť?

— Samozrejme. Práca sa pýtať?

— Hľed sa presvedčiť — v jej očach za-
žiarili zvlášné plamienky. Obrátila sa a oto-
čila kľúč v zámke. Potom ho vytiahol a sia-
hniac rukavičky vložila všecko do kabelky.

— Milionár Mook vstal z fotela, keď počul klo-
panie na dvere.

— Vstupte.

Do apartmánu vošlo mladé, elegantne oble-
čené dievča. Nevynačovalo sa minioriadou
krásou; skôr pôvabom, ktorému malo mužov
vedelo odolať.

— Ze tí! Pre druhý
pár si k nám ešte nikto
neprišiel...“

„Pán Mook? — spýtala sa neznáma.

— Ano. Cím vám možem postužiť?

— Samozrejme. Práca sa pýtať?

— Hľed sa presvedčiť — v jej očach za-
žiarili zvlášné plamienky. Obrátila sa a oto-
čila kľúč v zámke. Potom ho vytiahol a sia-
hniac rukavičky vložila všecko do kabelky.

— Milionár Mook vstal z fotela, keď počul klo-
panie na dvere.

— Vstupte.

Do apartmánu vošlo mladé, elegantne oble-
čené dievča. Nevynačovalo sa minioriadou
krásou; skôr pôvabom, ktorému malo mužov
vedelo odolať.

— Ze tí! Pre druhý
pár si k nám ešte nikto
neprišiel...“

„Pán Mook? — spýtala sa neznáma.

— Ano. Cím vám možem postužiť?

— Samozrejme. Práca sa pýtať?

— Hľed sa presvedčiť — v jej očach za-
žiarili zvlášné plamienky. Obrátila sa a oto-
čila kľúč v zámke. Potom ho vytiahol a sia-
hniac rukavičky vložila všecko do kabelky.

— Neviete? — dievča ľahko sa zasmialo.
Cvičiťa som to velakrát a mám skrišenosť, be-
hom niektorých sekund viem potrahať šaty, ro-
zstrapati si vlasy, rozmať rúz po tvári, za-
čať zíťalo plakat ako aj prestrašene kríčať, tak-
že stiahnem sem davy ludi... Samozrejme pred-
tým výhodim kŕču z kabelky, a sú na ňom len
väčšie oflažky prstov...“

— Toto skutočne vypadá na čertovský kú-
sok... Mohol by som sa dozviedieť, kolko máte
manželka je od neho mladšia
o 71 rokov.

— Úplne mi stačí. A teraz prosím si odo-
ved: dostanem 10.000 dolárov, alebo mám za-
čať predstavenie? Ešte raz vás upozornjujem.

TUCNIAK NA KOLESKOVÝCH
KORCULACH

Tučníak Josie je reverečiou pláže na
kalifornskom pobreží Tichého oceána.
Pre zabavenie divákov naučili tučníaka
používať kolieskové kočurky, čo nieni
že sa rýchle podarilo, ale tučníak si
veľmi obrúbil nový spôsob pohybu.
Krátkie nôžky predsa nerobia z tučnia-
ka bočza.

* * *

Najstarší obyvateľ Kazach-
stanu (SSSR) oslavil 155 vý-
ročie svojho narodenia. Jeho
páli elgár a uročením:

— Nite... a ešte ráz nie. Konečne vobec sa mi
nejedna o tých 10.000. Nemôžem si však odo-
priec upokojenie mojej zvedavosti. Chcel by
som uvidieť kusok dokonca.

— Chcete?

— Ale samozrejme.

— Toto je vaše posledné slovo?

— Ano. Začinajte. Urobím vám dokonca
miesto a keď dovolíte, sadnem si do kúta. Na
čo čakate, prosím vas?

— Na nič! — zasykala neznáma. V jej očach
dala sa ďťať nenávist. Potom pred rozveselený-
mi očami milionara začalo sa odohrávať cel-
kom zaujímavé divadlo...

SHAKESPEARE NA
ZNAMKACH

Pri príležnosti 400. výročia
narodenia veľkého dramatika
a básnika rozhodla sa bri-
tiská pošta vydáť pamätné
známky so Shakespeareovou
podobizní.

* * *

Síd v Taliansku usporaduvali karátorčne
súťaž pre milionárov makaronov.
Družitom vlnajúceho rekordu je drad-
sí rukami zvýšaný za chrbtom, zie-
rej, žitej, čiernej, zelenej a
červenej vývorili vojen-
prudové lietadlá. Pravda, za-
tiar iba na skúšku, znova sa
však zjavia pri otvorení olym-
piády.

* * *

„MAKARONOVU CENU“

V Dallas (Texas) je podnes
v piatnosti zákona Sullivana z
roku 1893, ktorý zakazuje no-
senie zbraní, ale len v kon-
skom sedle.

* * *

v Dallas (Texas) je podnes
v piatnosti zákona Sullivana z
roku 1893, ktorý zakazuje no-
senie zbraní, ale len v kon-
skom sedle.

Tučníak Josie je reverečiou pláže na
kalifornskom pobreží Tichého oceána.
Pre zabavenie divákov naučili tučníaka
používať kolieskové kočurky, čo nieni
že sa rýchle podarilo, ale tučníak si
veľmi obrúbil nový spôsob pohybu.
Krátkie nôžky predsa nerobia z tučnia-
ka bočza.

Po desiatich minutách všekko sa skončilo;
Cež vylámané dvere vrhli: hotelový detektív,
Riaditeľ a zvábení hľadajúci hostia.
Situácia bola úplne jasná a všekko nasved-
čovalo tomu, čo sa tuna odohrala pred chví-
lou. Detektív pozrel na trasťcu sa ženu a rých-
lým krokom prišiel k milionárovovi.

— Tutujem, ale som nützny...

Milionár zamyslene pokýval hlavou. Potom
opäťne zdvihol cigáru, ktorú držal zvislo me-
di prstami a nakloniac hlavu dozadu potiahol
si z nej.

— Bola by veľka škoda — povedal uspokojen-
ie — ak by popol z cigary spadol. Je treba
satteváročný Otario Mostardo, ktorý
s tristo gramov makaronov za dva-
desať sekund. Ako cenu získal — par-
kety kilogramov makaronov najlepšej
kvality.

Briská väčša rozmôdla sa
pobreží škótskych ostrovč-
kov. Tulene sú označované, že
z 15 tulenov bol vykonaný
za prítomnosti predstaviteľa
Ligi ochrany zvierat.

Briská väčša rozmôdla teliercov pre-
z Japonska do Európy. Re-
translatná stanica je umie-